رسمی جریده

دافغانستان د پادشاهی دولت رسمی خپرونه

پدې گڼه کښې

شماره‌ءفوق العاده به‌مناسبت انتشار قانون اساسی افغانستان

شنبه دمیزان (۱۱) | ۱۳۴۳ هجری شمسی کال | پرله پسی گڼه (۱۲)

قانون اساسی افغانستان

فهرست

دیباچه

فصل اول	د ولت
فصل دوم	پاد شاه
فصل سوم	حقوق و وظائف اساسی مردم
فصل چارم	شوری
فصل پنجم	لویه جرگه
فصل ششم	حکومت
فصل هفتم	قضاء
فصل هشتم	اداره
فصل نهم	حالت اضطرار
فصل دهم	تعدیل
فصل یازدهم	احکام انتقالی

فرمان پادشاه افغانستان

ما المتوکل علی الله محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان
مسوده قانون اساسی جدید افغانستان را
که از طرف لویه جرگه [illegible]
هشتم ماه سنبله سال ۱۳۴۳ شمسی در
شهر کابل انعقاد یافت تصویب گردیده
بنام خداوند بزرگ توشیح میکنیم و [illegible] از امروز
آنرا بحیث قانون اساسی افغانستان تمام
نافذ و دولت نافذ اعلام می نمائیم
از امروز قانون اساسی که از طرف
لویه جرگه سال ۱۳۰۹ شمسی تصویب گردیده [illegible]
نافذ بود با تمام ضمائم آن ملغی اعلام مینمائیم

د افغانستان د پاچا ابلاغ

موږ المتوکل علی الله محمد ظاهر شاه د افغانستان پاچا
د افغانستان د نوی اساسی قانون مسوده چه
[illegible]
چه د ۱۳۴۳ شمسی کال د سنبلی [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
د دولت په ټولو سیمو کی د افغانستان
د اساسی قانون په حیث نافذ اعلانوو
[illegible] د افغانستان [illegible]
اساسی قانون چه د ۱۳۰۹ شمسی کال د لویی جرگی
له خوا تصویب شوی او تر نن ورځی پوری
[illegible] نافذ و د هغه د ټولو ضمائمو سره لغوه
شوی اعلانوو.

محمد ظاهر شاه
افغانستان پاچا

Ketabton.com

بسم الله الرحمن الرحیم

خدای په نامه

...م د ملی ثقافت او تاریخ د پیښنیو

...سمینت د پاره .

...ه کولو د پاره .

...ماعی دیموکراسی د تطبیق د پاره ،

...سائی او د عمومی نظم د ساتنی

...ارکانو د سمینت د پاره .

بنام خداوند توانا و دادگر

بمنظور تنظیم حیات ملی افغانستان مطابق به مقتضیات عصر و براساس واقعیات تاریخ وفرهنگ ملی .

بمنظور تأمین عدالت ومساوات .

بمنظور تطبیق دیموکراسی سیاسی – اقتصادی واجتماعی .

بمنظور تنظیم شئون وارکان دولت برای تأمین آزادی ورفاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

دولت

لمړۍ ماده- افغانستان یو مشروطه باچائی ، خپلواك ، یوموټی او نه بېلېدونکی دولت دی. ملی حاکمیت په افغانستان کښې په ملت پورې تعلق لری .

دافغانستان ملت ټول هغه افراد دی چه دقانون له حکمه سره سم دافغانستان ددولت تابعیت لری . ددې افرادو په هریو فرد باندې دافغان دکلمې اطلاق کیږی .

دوهمه ماده- دافغانستان دین داسلام سپیڅلی دین دی .

دینی شعایر د دولت له خوا د حنفی مذهب د حکمونو سره سم پرځای کیږی .

دملت هغه کسان چه مسلمانان نه دی په هغو حدودو کښې دننه چه دچال چلند اوعامی هوساینې په باب قوانین ئې ټاکی آزاد دی چه خپل مذهبی مراسم په ځای کړی .

دریمه ماده- دافغانستان دژبو له جملې څخه پښتو او دری رسمی ژبې دی .

څلورمه ماده- دافغانستان بیرغ له دریو توتوجوړ دی چه رنګونه ئې تور، سور او شین دی او یو هومره ولاړې څنګ په څنګ دکیڼې خوانه په ښی اوړې تللی دې .

دهررنګ ساره ئې داوږدود نیمائی هومره دی . په مینځ کښې ئې په سپین رنګ دمحراب اومنبر نشان لګیدلی دی چه دواړو خواوته ئې دوه بیرغونه ولاړ دی او له دواړو غاړوئې دغنمو دوه وږی چاپېردې .

پنځمه ماده- دافغانستان پایتخت د کابل ښار دی .

دوهم فصل

باچا

شپږمه ماده- په افغانستان کښې باچا د ملی حاکمیت ښکارندوی دی.

اوومه ماده- باچا داسلام دسپیڅلی دین داساسو نوساتنوال ، دافغانستان دخپلواکی اودسیمې دتمامیت ساتونکی ، داساسی قانون ساتندوی او دملی یووالی مرکزدی .

اتمه ماده- باچا باید دافغانستان له اتباعو ، مسلمان او په حنفی مذهب وی .

نهمه ماده- دباچا وظیفی اوحقونه دادی:

۱- دافغانستان داردو لویه مشری.
۲- دجنګ اواوربند اعلان .
۳- دلویې جرګې دائرول اوپرانستل .
٤- دشورې دعادی غونډې پرانستل .
٥- دشورې دفوق العاده غونډې دائرول او پرانستل .
٦- دشورې رنګول اودنوو انتخاباتو دفرمان وېستل نوې انتخابات دشورې د انحلال دتاریخ نه په درې میاشتو کښې دننه سرته رسیږی .

فصل اول

دولت

مادهٔ اول- افغانستان دولت پادشاهی مشروطه، مستقل واحد وغیر قابل تجزیه است.

حاکمیت ملی درافغانستان به ملت تعلق دارد .

ملت افغانستان عبارت است ازتمام افرادیکه تابعیت دولت افغانستان را مطابق به احکام قانون دارا باشند .

برهرفرد ازافراد مذکور کلمهٔ افغان اطلاق میشود .

مادهٔ دوم- دین افغانستان دین مقدس اسلام است . شعایر دینی از طرف دولت مطابق به احکام مذهب حنفی اجراء میگردد.

آن افراد ملت که پیرو دین اسلام نیستند در اجرای مراسم مذهبی خود درداخل حدودیکه قوانین مربوط به آداب وآسایش عامه تعیین میکند، آزاد میباشند .

مادهٔ سوم- ازجملهٔ زبان های افغانستان پښتو ودری زبان های رسمی میباشد .

مادهٔ چارم- بیرق افغانستان مرکب است ازسه قطعه برنگهای سیاه، سرخ وسبز که بصورت عمودی باندازه‌های مساوی ازچپ به راست درکنار هم واقع شده . عرض مقدار هررنگ معادل نصف طول آنست . دروسط نشان محراب ومنبر برنگ سفید جادارد که دردوگوشهٔ آن دوبیرق نصب وازدوطرف به دوخوشهٔ گندم احاطه شده است .

مادهٔ پنجم- پایتخت افغانستان شهر کابل است.

فصل دوم

پادشاه

ماده ششم- درافغانستان پادشاه حاکمیت ملی را تمثیل میکند.

ماده هفتم- پادشاه حامی اساسات دین مقدس اسلام، حافظ استقلال وتمامیت ساحه، نگهبان قانون اساسی ومرکز وحدت ملی افغانستان میباشد.

ماده هشتم- پادشاه باید ازتبعه افغانستان، مسلمان وپیرو مذهب حنفی باشد.

ماده نهم- پادشاه دارای حقوق ووظایف آتی میباشد:

۱- قیادت اعلای اردوی افغانستان .
۲- اعلان حرب ومتارکه.
۳- دایرکردن وافتتاح لویه جرگه .
٤- افتتاح اجلاس عادی شوری .
٥- دایرنمودن وافتتاح اجلاس فوق العاده شوری .
٦- منحل ساختن شوری واصدار فرمان انتخابات مجدد . انتخابات مجدد درخلال مدت سه ماه ازتاریخ انحلال شوری انجام میابد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- دقوانینو شکولی او دهغو دجاری کولو اعلام .

۸- دتقنینی فرمانونو ویستل .

۹- دقانون دحکمونوسره سم دبین الدول معاهدو دتړون دپاره اتبا رلیك ورکول .

۱۰- د بین الدول معاهد وښکولل .

۱۱- دصدراعظم ټاکل . دهغه استعفاء منل ، دصدراعظم په پیشنهاد دوزیرانو ټاکل اود وزیرانو استعفاء منل .

۱۲- دمشرانوجرگی د غیرانتخابی غړوټاکل اودهغی جرگی دغړوله منځ نه درئیس ټاکل .

۱۳- دقاضی القضات اوستری محکمی دغړوټاکل.

۱٤- دقانون دحکمونوسره سم د قاضیانواوعالی رتبه مامورینو او منصبدارانوټاکل اومتقاعد کول .

۱۵- په بهرنوملکونو کښی دافغانستان دسیاسی نمایندگیو د مشرانو ټاکل. په بین المللی موسسو کښی دافغانستان ددائمی نمایندگانو ټاکل او د بهرنوملکونو دسیاسی نمایندگانو باورلیك منل.

۱٦- داضطرار دحالت اعلامول اوختمول .

۱۷- دجزاء کمول اوبښل.

لسمه ماده - سیکه دباچا په نامه وهله کیږی .

یوولسمه ماده - په خطبوکښی دباچانوم اخستل کیږی .

دوولسمه ماده - نښان دقانون دحکمونوسره سم دباچاله خواورکول کیږی . دنښان په ورکړه پوری هیڅ قسم مادی ښیگڼه نه تړلی نه وی.

دیارلسمه ماده - دباچائی دربارلګښت دباچائی لګښتونو دقانون سره سم د دولت په بودجه کښی ټاکل کیږی .

څوارلسمه ماده - په دی فصل کښی چه څومره صلاحیتونه راغلی دی له هغونه په هغوحدودو کښی دننه استفاده کیږی چه ددی اساسی قانون حکمونو ښودلی دی .

پنځلسمه ماده - باچانه پوښتیدونی دی او لمانځنه ئی واجب ده او دی دباچائی کورنی اودحکومت اوستری محکمی دغړو په مخکښی دشوری ددواړو جرگو دمشترکی غونډی په وړاندی داسی لوړه کوی :

بسم الله الرحمن الرحیم

دلوی خدای په نامه لوړه کوم چه په خپلو ټولو چاروکښی به خدای جل جلاله حاضرگڼم . داسلام دسپیڅلی دین داساسونوساتنه او داساسی قانون حمایت به کوم . دهیواد د خپلواکی اودسیمی تمامیت ، ددولت قوانینو او دخلکو حقونه به ساتم اودلوی خدای له درباره دمرستی په غوښتو به دافغانستان د اساسی قانون دحکمونوسره سم باچاهی کوم او خپل ټول کوښښ به دافغانستان دملت دلوړتیا اوسوکالی په لاره کښی په کار اچوم .

۷- توشیح قوانین واعلام انفاذآن .

۸- اصدار فرامین تقنینی .

۹- اعطای اعتبارنامه بغرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون .

۱۰- توشیح معاهدات بین الدول.

۱۱- تعیین صدراعظم وقبول استعفای او- تعیین وزراء به پیشنهاد صدر اعظم وقبول استعفای آنها .

۱۲- تعیین اعضای غیرانتخابی مشرانوجرگه وتعیین رئیس جرگهٔ مذکور ازجملهٔ اعضای آن .

۱۳- تعیین قاضی القضات واعضای ستره محکمه .

۱٤- تعیین وتقاعد قضات وتعیین وتقاعد مامورین و صاحبمنصبان عالی رتبه مطابق به احکام قانون .

۱۵- تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزد دول خارجی. تعیین نمایندگان دایمی افغانستان نزد موسسات بین المللی وقبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی.

۱٦- اعلام حالت اضطرار وختم دادن به آن.

۱۷- تخفیف وعفو مجازات.

ماده دهم- سکه بنام پادشاه ضرب میشود.

ماده یازدهم- درخطبه ها نام پادشاه ذکر میگردد .

ماده دوازدهم- نشان ازطرف پادشاه مطابق به احکام قانون اعطاء میشود.

اعطای نشان متضمن هیچ نوع امتیاز مادی نمیباشد.

ماده سیزدهم - مصارف پادشاهی دربودجه دولت مطابق به قانون مصارف پادشاهی تعیین میگردد.

ماده چاردهم - استفاده ازصلاحیت های مندرج این فصل درداخل حدودی صورت میگیرد که احکام این قانون اساسی تعیین نموده است .

ماده پانزدهم - پادشاه غیر مسئول وواجب الاحترام است وباحضور اعضای خانواده پادشاهی ، حکومت واعضای ستره محکمه دربرابر جلسه مشترك هردوجرگه شوری حلف آتی را بجامی آورد:

بسم الله الرحمن الرحیم

بنام خدای عظیم سوگند یادمیکنم که درکافه اعمال خود خداوند جل جلاله را حاضر دانسته ، اساسات دین مقدس اسلام را حمایت ، قانون اساسی را حراست ، استقلال وطن ، تمامیت ساحه ، قوانین دولت و حقوق مردم را حفاظت کنم. وبا استعانت از بارگاه پروردگار برطبق احکام قانون اساسی افغانستان پادشاهی نمایم ومساعی خودرا درراه سعادت وترقی ملت افغانستان بکار برم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسمه‌ماده — دافغانستان باچائي ددې اساسي قانون دحکمونو سره سم‌داعلیحضرت محمد نادرشاه‌شهیدپه‌کورنۍ کښې له‌یو نه بل ته پاتې کیږي .

اوولسمه‌ماده— که‌چیرې باچادا‌ستعفاء تکل اوکاندی نو دولسي جرگې له‌مشر ، دمشرانوجرگې له‌مشر ، صدراعظم ، قاضي القضات او باچائي دربار له‌وزیرنه جوړ مجلس ته‌خبرورکوي بیا په‌اوو ورځو کښې دننه‌دننه لويه‌جرگه‌داثروي او‌خپله‌استعفاء پخپله‌یا ددربار دوزیر په‌لاس جرگې ته‌وړاندې کوي . که لويه‌جرگه تصدیق وکړي‌چه باچا په خپله‌خوښه‌استعفاء کړې‌ده نودغې جرگې د تصدیق له‌تاریخ نه‌دباچا استعفاء نافذه گڼل کیږي .

اتلسمه‌ماده — دباچادا‌ستعفاء یامړینې په‌وخت کښې باچائي دهغه مشر ځوی ته‌پاتې کیږي .

کـه چیـرې د بـاچا پـه مشر ځوی کښې هغـه شرطونه پوره‌نه ووچه په دې اساسي قانو ن کښې ښود ل شوي دي نوبیا باچائي دهغه دوهم‌ځوي اوهمداسې ورپسې نوروځامنوته‌پاتې کیږي .

نولسمه‌ماده — که چیرې پا چا مړیا استعفاء وکړی اودپاچائی پـه شرطونو برابرځوی ونه‌لری‌نو پاچائی دپاچا په‌ورو ښو کښې ترټولومشر وروړته پاتی کیږی .

که‌چیرې دپاچاپه مشروروړ کښې‌د پاچائي شرطـونـه پوره نه‌وی نوده ته چه‌کوم یو‌وروردعمرپـه‌لحاظ زیـات نژدې‌وي‌پاچائي هغه‌ته‌پاتې کیږی‌اوهمدغسې تراخره‌درومي .

که‌چیرې باچادپاچابې په‌شرطونوبرابر یووروړهم‌ونه لری‌نو په‌ځای ناست به‌ئې داعلیحضرت محمدنادرشاه شهید دنارینه‌اولاد له ټبره‌غوره کیږې. په‌داسې حالت کښې د پاچا انتخاب دلویې جرگې ، دسترې‌محکمې له‌غړو اود حکومت نه دیوجوړ شوي مجلس له‌خوا کیږی .

که‌باچا مړ وونودامجلس به‌دمړینې دورځې له تاریخه په پنځلسوورځو کښې دننه اوکه استعفائی کړې‌وه‌نود نافذ کیدودتاریخ نه پس په اووورځو کښې دننه د صد راعظم له‌خوا جوړیږی .

په‌دې مجلس کښې فیصله دحاضرو غړو درایو په‌اکثریت کیږی او فیصله دهغه‌چا له منښت نه‌پس چه‌دپاچا په‌حیث‌غوره شوی دی نافذه گڼل کیږی .

دپاچا دمړینې یادا‌ستعفاء دنافذ کیدو له نیټې نـه د هغه دجـانشیـن تـرغوره کـیدو پورې ددربار وزیر دپـاچـا نـا ئـب گڼل کیږي .

شلمه‌ماده- کله‌چه پاچا دهیواد نه‌دباندې دسفر تـکل وکړی‌نو یو یا څو کسه دخپل وکیل په توگه ټاکی .

دغه‌کس یاکسان دپاچاپه غیاب کښې دهغه‌واك‌اختیار په حدودو کښې دننه چه‌پاچاورته ورکړې پا چائي‌چار ې ددې اساسي قانون دحکمونوسره سمې دپاچاپـه وکـالت پرځای کوی .

ماده شانزدهم — پادشاهی افغـانستان در خانوادهٔ اعلیحضرت محمدنادرشاشهید برحسب احکام‌این‌قانون اساسی انتقال مینماید .

ماده‌هفدهم — هرگاه‌پادشاه اراده استعفاء بنماید به‌مجلس مرکب از رئیس اولسی جرگه ، رئیس مشرانوجرگه ، صدراعظم قاضی القضات و وزیر دربارپادشاهی اطلاع‌داده‌بعددرخلال مدت هفت روز لویه جرگه‌را دائرمیکند واستعفای خودرا شخصاً یا توسط وزیردربار به‌جرگه‌مذکورابلاغ میماید. درصورتیکه لویه جرگه‌تصدیق نماید که‌استعفاء‌ازاراده پـاد شاه نشأ ت نموده از تاریـخ تصد یـق آن‌استعفای پادشاه‌نافذ شمرد ه میشود .

ماده‌هژدهم — درموقع استعفأیا وفات پادشا ه — پـادشاهی بـه‌پـسر بزرگش انتقال مییابد .

درصورتیکه پسر بزرك پادشاه واجد شرایط پادشاهی که‌دراین قانون اساسی ذکرگردیده نباشدپادشاهی به‌پسردوم اووهمچنان الـی آخر انتقال میکند .

ماده‌نزدهم — هرگاپادشاه وفات کندیا‌استعفاء نماید وپسری‌نداشته بـاشد کـه واجـد شرایـط پادشـاهی بـاشد ، پادشـاهـی بـه بـزرگـتریـن بـرادر پـادشاه انـتقال میـنماید. درصورتـیکه بزرگـتریـن برادرپادشاه‌واجـدشـرایـط نـباشدپـادشاهـی به‌برادر یکه ازنظرسن میان برادران بلافاصله‌بعدازو واقع باشد وهمچنان‌الی اخرانتقال می‌یـابد .

درصورتیکه پادشاه برادري‌نداشتـه بـاشدکـه واجـد شرایط پادشاهی باشدجانشین پادشاه ازجمله بازمانـدگان پسری‌اعلیحضرت‌محمد نادرشاه‌شهیدانتخاب‌میگردد. درین حالت انتخاب پادشاه‌توسط مجلسی‌مرکب‌از لـویه‌جـرگه ، حکومت واعضای ستره‌محکمه صورت‌میگیرد. ایـن‌مجلس درصورت وفات درخـلال مدت پانزده روزازتـاریـخ وفات‌ودرصورت‌استعفاء‌درخلال مدت‌هفت روزازتـاریخ نفاذ آن‌ازطرف صدراعظم‌دائرمیشود. تصمیم‌این مجلس به اکثریت‌ارای اعضاي‌حاضراتخاذمیگردد و بعد ازموافقت شخص که‌بحیث پادشاه انتخاب شده نافذ شمرده‌میشود .

ازتاریخ وفات پادشاه‌یا نفاذ‌استعفای اوتـا انـتخـاب جانشین پادشاه ، وزیر دربار نائب پادشاه‌شناختـه‌میشود.

ماده‌بیستم — هنگامیکه پادشاه اراده سفربخارج مملکت‌بنمایـد یاك یـاچند نفررا بحیث وکیل خودتعیین میکـنـد . شخص یـا اشـخاص مذکـور درغـیـاب پـادشـاه بـوکـالـت از او امـورپـادشـاهی رادرحـدود صلاحتیی که‌ازطرف پـادشـاه به اوداده میشود برطبق احکام ایـن قـانـون اساسی اجـرا مینماید .

دغه کسان دوکیل په توګه نه شي ټاکل کیدی :

۱- صدراعظم.

۲- داولسی جرګی مشر.

۳- دمشرانو جرګی مشر.

٤- قاضی القضات .

یو ویشتمه ماده - کله چه باچا مړشي او دغه په ځای ناست لا دخپل عمر شل کاله پوره کړی نه وی نو ترڅو پوری چه دغه عمر ته رسیږی ملکه دباچائی چارو نیابت په غاړه اخلی . که چیری ملکه نه وی نو هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاد له تبره یو کس د پاچا دنائب په توګه غوره کوی.

دوه ویشتمه ماده - کله چه باچا استعفاء وکړی او دغه پرځای ناست دخپل عمر شل کاله نه وی پوره کړی نو ترڅو پوری چه دی دغه عمر ته رسیږی هغه مجلس چه په نولسمه ماده کښی یادشوی دی داعلیحضرت محمد نادرشاه شهید دنارینه اولاد له تبره یو کس دباچا دنائب په توګه غوره کوی.

درویشتمه ماده - دباچا نائب او وکیل باید هغه شرطونه ولری چه په اتمه ماده کښی راغلی دی.

دباچا نائب باچائی چاری ددې اساسی قانون د حکمونو سره سمی پرځای کوی.

که دباچا نیابت دملکی په غاړه وی ملکه دهغه صلاحیت نه چه دنهمی مادې په دوهمه فقره کښی یادشوی دی دحکومت په مشوره استفاده کوی.

دباچا نائب چه څو پوری دا عهده په غاړه لري په بل شغل بانـدې بوختیدلی نه شي.

هغه څوک چه ددی اساسی قانون دیوویشتمی او دوه ویشتمی مادی دحکمونو له مخه دباچا دنائب په توګه ټاکل کیږي هیڅکله دافغانستان دباچا په توګه انتخابیدلی نه شي .

دباچائی دنیابت په دوره کښی ددې اساسی قانون دباچا دفصل هغه مادی چه پرځای ناست پوری تعلق لری تعدیل کیدلی نه شي .

څلیرویشتمه ماده - دباچا ځوی ، لور ، ورور ، خور او ددوی ښځی او میړونه او ځامن او لونې او دباچا تره او د تره ځامن باچائی کورنی ده ددولت په رسمی تشریفاتو کښی باچائی کورنی په باچا او ملکه پسی جوخت ځای نیسی .

دباچائی کورنی لګښت دباچائی لګښتونو په بودجه کښی ټاکل کیږي .

لقبونه یوازې دباچائی کورنی دپاره دی او دقانون دحکمونو سره سم ټاکل کیږي .

دباچائی کورنی غړی په سیاسی ګوندونو کښی ګډون نه کوی او دغه وظیفی په غاړه نه اخلی :

۱- صدارت عظمی او وزارت.

۲- دشوری غړیتوب .

۳- دستری محکمې غړیتوب.

اشخاص ذیل بحیث وکیل تعیین نمیشوند :

۱- صدراعظم.

۲- رئیس اولسی جرګه.

۳- رئیس مشرانو جرګه.

٤- قاضی القضات .

ماده بیست و یکم — هرگاه پادشاه وفات کند وجانشین او سن بیست را تکمیل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند ملکه نیابت پادشاه را به عهده میگیرد. درصورتیکه ملکه وجود نداشته باشد مجلسیکه در ماده (نزدهم) ذکر گردید شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث نائب پادشاه انتخاب میکنند .

ماده بیست ودوم — هرگاه پادشاه استعفاء نماید وجانشین او سن بیست را تکمل نکرده باشد تا موقعیکه سن مذکور را تکمیل میکند مجلسیکه در ماده نزدهم ذکر گردیده شخصی را از جمله بازماندگان پسری اعلیحضرت محمد نادرشاه شهید بحیث پادشاه انتخاب مینماید.

ماده بیست وسوم — نائب و وکیل پادشاه باید واجد شرایط مندرج ماده هشتم باشد.

نائب پادشاه امور پادشاهی را برطبق احکام این قانون اساسی اجرا میکند.

در صورتیکه ملکه نیابت پادشاه را بعهده داشته باشد از صلاحیت مندرج فقره دوم ماده نهم به مشوره حکومت استفاده میکند.

نائب پادشاه نمیتواند در مدت تصدی این عهده به مشاغل دیگر اشتغال ورزد.

شخصیکه برحسب احکام مواد بیست ویکم و بیست ودوم این قانون اساسی به صفت نائب پادشاه تعیین میگردد هیچگاه بحیث پادشاه افغانستان انتخاب نمیشود.

در دوره نیابت پادشاهی مواد مربوط به جانشین فصل پادشاه این قانون اساسی تعدیل نمیشود.

ماده بیست وچارم - پسر و دختر و برادر و خواهر پادشاه وازواج وزوجات و ابناء و بنات شان وعم و ابنای عم پادشاه خانواده پادشاهی را تشکیل میدهند.

در تشریفات رسمی دولت خانواده پادشاهی بعد از پادشاه و ملکه اخذ موقع مینماید.

مصارف خانواده پادشاهی در بودجه مصارف پادشاهی تعیین میشود.

القاب مختص به خانواده پادشاهی میباشد و مطابق به احکام قانون تعیین میگردد.

اعضای خانواده پادشاهی در احزاب سیاسی شمولیت نمیورزند و وظایف آتی را احراز نمیکنند :

۱- صدارت عظمی و وزارت.

۲- عضویت شوری.

۳- عضویت ستره محکمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د باچاهی کورنی غړی خپل حیثیت د باچاهی کورنی د غړی په صفت ترڅوچه ژوندی وی ساتی.

د ریم فصل

د خلکو اساسی حقونه

او وظیفی

پنځه ویشتمه ماده — دافغانستان ټول خلك بی له هیڅ قسم تبعیض او امتیازه دقانون په وړاندی یوشان حقونه او وظیفی لری.

شپږویشتمه ماده — آزادی دانسان خدای ورکړی حق دی. داحق بی دنورو له آزادی او عمومی ښیګړونه چه قانون ښودلی دی نوری پولی نه لری.

دانسان آزادی او کرامت دبلوسی نه په امن دی او بیلتون نه قبلوی.

هیڅ کړه جرم نه ګڼل کیږی مګر هله چه دیرداسی قانون په موجب جرم وبلل شی چه ددغی کار له کولو نه مخکښی نافذشوی وی.

هیڅوا ته سزا نه شی ورکوله کیدی مګر هله چه یوی واکمنی محکمی پری دښکاره او حضوری محاکمې نه پس حکم صادر کړی وی.

هیڅوا ته جزا نه شی ورکول کیدی مګر دهغه قانون دحکمه سره سم چه ددغه تهمتی کار له کولو نه ړومبی نافذ شوی وی.

هیڅوك بی دقانون له حکمه تعقیب کیدلی یا نیول کیدلی نه شی هیڅوك توقیف کیدلی نه شی مګر دواکمنی محکمی دحکم او دقانون دحکمونوسره سم.

دغاړی خلاصون اصلی حالت دی - ځو پوری چه تورن دمحکمی له خوا په قطعی پریکړه محکوم علیه نه شی بیګناه ګڼل کیږی.

جرم د هرچا خپل ځانی شی دی دتورن تعقیب — نیول — توقیف او سزا ورکول بل هیڅ چا ته نه ورځیږی.

دانسان کړول جواز نه لری. هیڅوك نشی کولی چه حتی له چا نه دحقایقو دخرګندولو په غرض هم هغه وکړوی او یا یی د کړولو امر ورکړی که څه هم دغه سړی دتعقیب لاندی وی یا نیول شوی یا توقیف شوی یا پری دسزا حکم ختلی وی.

له انسانی کرامت نه مخالفه سزا ټا کل جواز نلری.

هغه اظهار چه له تورن یا بل سړی نه په اکراه واخستی شی اتبار نه لری.

په جرم باندی اقرار کول هغه اعتراف ته وائی چه تورن ئی په روغ عقل او په خپله خوښه دهغه جرم په کولو باندی چه دقانون له مخه په ده پوری تړل شوی وی دیوی واکمنی محکمی په وړاندی وکړی.

هرڅوك حق لری چه دهغه تور دلری کولو په غرض چه دقانون له مخه پری تړل شوی وی دځان ددفاع دپاره وکیل و نیسی.

دیوچا پوروړی کیدل دپوروړی دآزادی دسابیدو یا کمیدو سبب کیدای نه شی.

دپورو یستلو لاری چاری دقانون له خوا ښودل کیږی.

هر افغان حق لری چه دخپل دولت دسیمی هرځای ته لاړ شی او هلته استوګنه غوره کړی مګر بی له هغو ځایو څخه چه قانون منع کړی وی. همدارنګه هر افغان حق لری دقانون دحکمونوسره سم

اعضای خانواده پادشاهی حیثیت خود را بصفت عضو خانواده پادشاهی مادام الحیات حفظ میکنند.

فصل سوم

حقوق و وظائف اساسی مردم

ماده بیست و پنجم تمام مردم افغانستان بدون تبعیض و امتیاز در برابر قانون حقوق و وظائف مساوی دارند.

ماده بیست و ششم آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران و منافع عامه که توسط قانون تنظیم میگردد حدودی ندارد.

آزادی و کرامت انسان از تعرض مصون است و انفکاك نمی پذیرد. دولت به احترام و حمایت آزادی و کرامت انسان مکلف میباشد.

هیچ عملی جرم شمرده نمیشود مگر به موجب قانونیکه قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر بر طبق حکم محکمه باصلاحیت که بعد از محاکمه علنی و حضوری صادر گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان مجازات نمود مگر مطابق به احکام قانونیکه قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

هیچکس را نمیتوان تعقیب یا گرفتار نمود مگر بر طبق احکام قانون.

هیچکس را نمیتوان توقیف نمود مگر بر طبق حکم محکمه باصلاحیت و مطابق به احکام قانون.

برائت ذمهٔ حالت اصلی است. متهم تا وقتیکه به حکم قطعی محکمه محکوم علیه قرار نگیرد بیگناه شناخته میشود.

جرم یك امر شخصی است. تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزاء بر او به شخص دیگری سرایت نمیکند.

تعذیب انسان جواز ندارد. هیچکس نمیتواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگرچه آن شخص تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزاء باشد به تعذیب او اقدام کند یا امر دهد.

تعیین جزائیکه مخالف کرامت انسانی باشد جواز ندارد.

اظهاریکه از متهم یا شخص دیگر بوسیله اکراه بدست آورده شود اعتبار ندارد.

اقرار بجرم عبارتست از اعترافی که متهم برضای کامل در حالت صحت عقل به ارتکاب جرمیکه قانوناً باو نسبت داده شده در حضور محکمه باصلاحیت مینماید.

هر شخص حق دارد برای دفع اتهامی که قانوناً باو متوجه شده وکیل مدافع تعیین کند.

مدیون بودن یك شخص در برابر شخص دیگر موجب سلب یا محدود شدن آزادی مدیون شده نمیتواند. طرز و وسائل تحصیل دین توسط قانون تنظیم میگردد.

هر افغان حق دارد در هر نقطهٔ از ساحهٔ دولت خود سفر نماید و مسکن اختیار کند مگر در مناطقیکه قانون ممنوع قرار داده است. همچنین هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان نه د باندې سفر وکړي او بیرته افغانستان ته راشي.

هیڅ افغان په افغانستان کښې د ننه او د افغانستان نه د باندې په شړلو محکومولی نه شي.

اووه ويشتمه ماده – هیڅ افغان د يو جرم په تور بهرني دولت ته سپارل کیدای نه شي.

اته ويشتمه ماده – د هرچا تاتوبی د بلوسي نه په امن دی – هیڅوک حتی دولت هم د اوسیدونکي د اجازې یا د يوې واکمنې محکمې له حکمه پرته او بې د هغو حالاتو او لارو چارو نه چه په قانون کښې څرګند شوي دي د چا تاتوبی ته ننوتلی او هغه لټولی نه شي.

د څرګند جرم په وخت کښې مسئول مامور د يو چا تاتوبی ته بې د هغه یا د محکمې له مخکنۍ اجازې څخه په خپل مسئولیت ننوتی شي او هغه لټولی شي خو دغه مامور په دې مکلف دی چه د ورننوتلو یا لټولو نه پس د قانون د خوا په ټاکلې موده کښې د ننه د محکمې فیصله لاس ته راوړي.

نه ويشتمه ماده – ملکیت د بلوسي نه په امن دی.

د هیچا ملکیت د قانون د حکم او د يوې واکمنې محکمې د فیصلې نه پرته مصادره کیدای نه شي.

د يو چا د ملکیت استملاك يوازې د عمومي ښیګڼو د پاره د عادلانه پیشکي په بدل کښې د قانون د حکمونو سره سم جواز لري.

هیڅوك بې له قانون نه د ملکیت له اخیستو او تصرف څخه منع کیدای نشي. د ملکیت د استعمال لاره د عامو ښیګڼو د تامین لپاره د قانون له پلوه تنظیم او ښودل کیږي.

د څانی شتمنی پلټنه او د هغې اعلان يوازې د قانون په حکم کیدای شي.

د باندنیو دولتونو او اتباع په افغانستان کښې د عقاري مالونو د ملکیت حق نلري. د بهرنو ملکونو په سیاسي نمایندګیو باندې د بالمثل چال چلند په اساس او په هغو بین المللي موسسو باندې چه افغانستان پکښې غړیتوب لري د حکومت په خوښه عقاري مالونه پلورل کیدای شي.

دیرشمه ماده – د هرچا د مخابرې ازادي او پټوالی که په لیك وي که په ټیلګراف که په ټیلفون او که په بل وسیله وي د بلوسي نه په امن دي.

دولت د چا د مخابرې د لټون حق نلري مګر د يوې واکمنې محکمې د فیصلې او د قانون د حکمونو سره سم.

په سملاسي حالاتو کښې چه قانون ښودلي دي مسئول مامور بې له دې چه رومبي د محکمې نه اجازه واخلي په خپل مسئولیت کولی شي چه مخابرې ولټوي. دغه مامور په دې مکلف دی چه د پلټنې څخه وروسته په هغه موده کښې چه قانون ښودلې ده د محکمې فیصله حاصله کاندې.

یو دیرشمه ماده – د فکر او بیان ازادي د بلوسي نه په امن ده.

هر افغان حق لري چه د قانون د حکمونو سره سم په وينا، لیکنه، تصویر او يا داسې نورو وسیلو خپل فکر څرګند کړي.

هر افغان حق لري چه مطالب د قانون د حکمونو سره سم بې

بخارج افغانستان سفر نماید و به آن عودت کند.

هیچ افغان به تبعید در داخل افغانستان و خارج از افغانستان محکوم نمیشود.

ماده بیست و هفتم – هیچ افغان به علت اتهام به يك جرم به دولت خارجی سپرده نمیشود.

ماده بیست و هشتم – مسکن شخص از تعرض مصون است. هیچکس به شمول دولت نمیتواند بدون اجازه ساکن یا حکم محکمه باصلاحیت و بغیر از حالات و طرزیکه در قانون تصریح شده به مسکن کسی داخل شود یا آنرا تفتیش نماید.

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند به مسکن شخص بدون اجازهٔ او و یا اجازهٔ قبلی محکمه به مسئولیت خود داخل شود یا آنرا تفتیش کند. مامور مذکور مکلف است بعد از دخول یا اجرای تفتیش در خلال مدتیکه قانون تعیین میکند فیصلهٔ محکمه را حاصل نماید.

ماده بیست و نهم – ملکیت از تعرض مصون است.

ملکیت هیچ شخص بدون حکم قانون و فیصلهٔ محکمه با صلاحیت مصادره نمیشود.

استملاك ملکیت شخص تنها به مقصد تامین منافع عامه، در بدل تعویض قبلی و عادلانه بموجب احکام قانون مجاز میباشد.

هیچکس از کسب ملکیت و تصرف در ان منع نمیشود مگر در حدود قانون. طرز استعمال ملکیت بمنظور تامین منافع عامه توسط قانون تنظیم و رهنمونی میشود.

تفتیش و اعلان دارائی شخص تنها بحکم قانون صورت میگیرد.

دول و اتباع خارجی در افغانستان حق ملکیت اموال عقاری ندارند. فروش عقار به نمایندگی های سیاسی دول خارجی براساس رویه بالمثل و به موسسات بین المللی ایکه دولت افغانستان عضو آن باشد بعد از موافقهٔ حکومت مجاز میباشد.

ماده سیم – ازادی و محرمیت مخابرات اشخاص چه بصورت مکتوب باشد و چه بوسیلهٔ تلفون و تلگراف و یا وسائل دیگر از تعرض مصون است.

دولت حق تفتیش مخابرات اشخاص را ندارد مگر به موجب فیصلهٔ محکمهٔ با صلاحیت و مطابق به احکام قانون.

در حالات عاجل – که در قانون تعریف میگردد مامور مسئول میتواند بدون اجازهٔ قبلی محکمه بمسئولیت خود به تفتیش مخابرات اقدام کند. مامور مذکور مکلف است بعد از اجرای تفتیش در خلال مدتیکه قانون تعیین میکند فیصلهٔ محکمه را حاصل نماید.

ماده سی و یکم – آزادی فکر و بیان از تعرض مصون است.

هر افغان حق دارد فکر خود را بوسیله گفتار، نوشته، تصویر یا امثال آن مطابق با حکام قانون اظهار کند.

هر افغان حق دارد مطابق با حکام قانون به طبع و نشر مطالب

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چه لومړئ دولتي مقامونوته وښيئ چاپ او نشر کاندي.

دعمومي چاپخانو دتاسيس اود مطبوعاتو خپرولو اجازه او امتياز دقانون دحکمونو سره سم يوازي د افغانستان اتباعو او دولت ته ورکول کيږي.

دريډيو او ټيلويژن ، د عامو خپرونکو کارځيو تاسيس او چلول يوازي په دولت پورې اړه لري.

دوه ديرشمه ماده— دافغانستان اتباع حق لري چه دروا اوسوله ناکو مقصدونو دپوره کولو دپاره دقانون دحکمونو سره سم ددولت د مخکني اجازي نه پرته بې وسلې ټولنه وکاندي.

دافغانستان اتباع حق لري چه دمادي يامعنوي مقصدونو دپوره کولو پاره دقانون دحکمونو سره سم ټولني جوړي کړي.

دافغانستان اتباع حق لري چه دقانون په حکمونو برابر سياسي گوندونه جوړ کړي خو په دي شرطچه :

۱/ دگوند هدف ـ فعاليت او هغه مفکوري چه دگوندونو تشکيلات پري بناء شوي وي ددي اساسي قانون له ارزښتونو سره تناقض ونه لري.

۲ / دگوند تشکيلات او مالي درکونه پداکه وي.

هغه گوند چه دقانون په حکم برابر جوړ شوي وي د قانوني موجبا تو او ستري محکمي له حکمه پرته نه ړنگيدی نه شي.

دري ديرشمه ماده— هرڅا ته چه داداري له پلوه بې موجبه تاوان واوړي د تاوان د اخيستلو حق لري او کولی شي چه د تاوان اخيستو د پاره په محکمه کښي دعوي راولاړه کړي.

دولت دهغو حالاتو نه پرته چه قانون ئي څرگندوي بې دوا کمني محکمي له حکمه دخپلو حقونو دتحصيل اقدام نشي کولی.

څلور ديرشمه ماده— تعليم د افغانستان د ټولوو گړو حق دی او د افغانستان ددولت او اتباعو له خوا وړيا برابريږي.

په دي برخه کښي ددولت هدف يوې د اسې مرحلي ته رسيدل دي چه دافغانستان د ټولوو گړو دپاره پکښي دقانون د حکمونو سره سم د روزني او ښوونـــي مناسبي آسانتيا وي را غونډي شي.

دولت مکلف دي چه په ټول افغانستان کي د پوهني دمتوازن تعميم لپاره موثر پروگرام وضع او تطبيق کړي.

دښوونـــي اوروزنـــي لارښودنه اوڅارنـــه د دولت وظيفـــه ده.

لومړني ښودني دټولو ماشومانو دپاره په هغو ځايونـــو کښي چه وسيلي ئـــي ددولت لـــه خوا برابـــري شوي وي حتمـــي دي.

دلوړ او عمومي تعليم دموء سسو جوړول او چلول يوازی ددولت حق او وظيفه ده . د دي نه وراخـــوا دافغـــانستان اتباع حق لري چه اختصاصي يا دليک لوست ښودود پاره ښوونځي جوړ کړي . د داسي ښوونځيو دجوړوني شرطونه ، تعليمي نصاب او پکښي دزده کړی شرايط دقانون لـــه پلوه ښودل کيږي .

حکومت کولی شي چه دقانـــون د حکمونـــو سره سم خارجي کسانو ته د خصوصي ښوونځيو دجـــوړولو اجـــازه

بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی بپردازد

اجازه و امتیاز تأسیس مطابع عمومی و نشر مطبوعات تنها با تباع و دولت افغانستان مطابق با حکام قـانـون داده میشود.

تاسیس وتدویر دستگاه عامه فـرستندهٔ رادیوو تلویزیون مختص بـدولت است.

ماده سی ودوم— اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز وصلح امیز بدون حمل سلاح مطابق بـه احکام قانون بدون اجازه قبلی دولت اجتماع نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند بمنظور تأمین مقاصد مادی یا معنوی مطابق به احکام قانون جمعیت ها تاسیس نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند مطابق به احکام قانون احزاب سیاسی تشکیل دهند مشروط براینکه :

۱/ هدف و فعالیت حزب و مفکوره هائیکه تشکیلات احزاب روی آن بناء شده مناقض ارزش های مندرج این قانـــون اساسی نباشد.

۲/ تشکیلات و منابع مالی حزب علنی باشد.

حزبیکه مطابق به احکام قانون تشکیل می یابد بدون موجبات قانونی و حکم ستره محکمه منحل نمیشود

ماده سی وسوم— هرشخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره میباشد و میتواند برای حصول آن در محکمه دعوی اقامه کند.

دولت نمیتواند بجز درحالاتیکه قانون تصریح میکند بدون حکم محکمه با صلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند .

ماده سی وچهارم— تعلیم حق تمام افراد افغـــانستان است وبصورت مجانی ازطرف دولت و اتباع افغانستان فـــراهـــم میشود .

هدف دولت در این ساحه رسیدن به مرحله ایست که در آن تسهیلات مناسب تعلیم و تربیه برای همه افراد افغانستان مطابق به احکام قانون فراهم گردد.

دولت مکلف است برای تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان پـروگرام موثری وضع وتطبیق نماید .

رهنمونی ونظارت تعلیم و تربیه وظیفهٔ دولت است .

تعلیمات ابتدائی برای تمام اطفال در نقاطی که وسائل آن ازطرف دولت تهیه شده حتمی میباشد .

تأسیس و اداره موءسسات تعلیم عالـی وعمومی تنهـــا حق و وظیفهٔ دولت است. د رخارج این ساحه اتباع افغانستان حق دارند مکاتب اختصاصی وسواد آموزی تأسیس نمایند.

شروط تأسیس ، نصاب تعلیم وشرایط تحصیل درچنین مکاتب توسط قانون تنظیم میگردد .

حکومت میتواند مطابق به احکام قـانـــون بـــاشخاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړی . ددې ښوونځيونه يوازې خارجي کسان فايده اخستې شي .

پنځه ديرشمه ماده– دولت موظف دی چه دملي ژبې پښتو دانکشاف او تقويې دپاره موثر پروگرام جوړ او تطبيق کړي .

شپږديرشمه ماده– دولت موظف دی چه ترخپله وسه ټولو افغانانو لپاره په متوازن ډول دناروغيو دمخنيوي او علاج وسيلې برابرې کړي . پدې برخه کښې ددولت هدف يو داسې پړاو ته رسيدل دی چه دروغتيا مناسبې اسانې پکښې دافغانستان دټولو وګړو دپاره برابرې شي .

اووه ديرشمه ماده– کار دافغان حق او د غاړې فرض دی چه د کولو وس ئې لري .

دکار د تنظيم دپاره چه کوم قوانين جوړيږي دهغو لوی هدف يوې داسې مرحلې ته رسيدل دی چه دکاريګرو دبيلوبيلو ډلو حقونه او ښيګړې پکښې خوندي شي . دکار مناسب حالات راپيدا شي او دکاريګراو کارفرمايانو ترمنځ روابط په عادلانه او پرمخ تللي ډول ټينګ شي .

د افغانستان اتباع داهليت له مخې او دقانون دحکمونو سره سم ددولت دخدمت دپاره منل کيږي .

دکار او کسب غوره کول په هغو شرطونو کښې دننه چه قانون ټاکلي دی آزاد دی .

بيګار که د دولت دپاره هم وي نارواده . دبيګار بنديز دهغو قوانينو دعملي کولو په لاره کښې چه دعمومي ښيګړو په نيت د يوځائي کار دسمښت دپاره جوړيږي کوم خنډ نه راپورته کوي .

اته ديرشمه ماده– هر افغان مکلف دی چه دولت ته ماليه او محصول ورکړي . هيڅ قسم ماليه او محصول بې دقانون له حکمه نه شي ټړل کيدی . دماليې او محصول اندازه او دورکولو لارې چارې يې داجتماعي عدالت سره سم دقانون له خوا ښودل کيږي . دا حکم په خارجي اشخاصو باندې هم چليږي .

نه ديرشمه ماده– دهيواد څخه دفاع دافغانستان د ټولو اتباعو سپيڅلې وظيفه ده . دافغانستان ټول اتباع دقانون دحکمونو سره سم دعسکري خدمت په کولو مکلف دی .

څلويښتمه ماده– د اساسي قانون په حکمونو سم چليدل ، دباچا سره وفاداري او دهغه درناوې کول ، قوانينو ته غاړه ايښودل ، دعمومي نظم او امن خيال لرل ، دهيواد دښيګڼو ساتل او په ملي ژوند کښې ګډون کول دافغانستان دټولو خلکو وظيفه ده .

څلورم فصل

شوری

يوڅلويښتمه ماده– شوری دافغانستان دخلکو د ارادې څرګند ويه ده او دټول ملت نمايندګي کوي .

خارجی اجازه تأسیس مکاتب خصوصی بدهد . ازاین مکاتب تنها اشخاص خارجی میتوانند استفاده کنند .

ماده سی و پنجم– دولت موظف است پروگرام موثری برای انکشاف وتقویه زبان ملی پښتووضع وتطبیق کند .

ماده سی و ششم– دولت موظف است درحدود توان خود وسائل وقایه ازامراض وعلاج آنرا بصورت متوازن برای همه افغانها تهیه کند. هدف دولت درین ساحه رسیدن به مرحله ایست که درآن تسهیلات صحی مناسب برای تمام افراد افغانستان فراهم گردد .

ماده سی و هفتم– کار حق وفریضهٔ هر افغانیست که قدرت اجرای آنرا داشته باشد.

هدف عمده قوانینی که برای تنظیم کار وضع میگردد رسیدن بمرحله ایست که در آن حقوق ومنافع اصناف کارگران حمایت شود. شرایط مساعد کار فراهم گردد، روابط بین کارگران وکارفرمایان بصورت عادلانه ومترقی تنظیم یابد.

اتباع افغانستان به اساس اهلیت وبموجب احکام قانون بخدمت دولت پذیرفته میشوند .

انتخاب شغل وحرفه درداخل شرایطیکه قانون تعیین مینماید آزاد میباشد .

تحمیل کار اجباری اگرچه برای دولت باشد جواز ندارد تحریم کار اجباری مانع تطبیق قوانینی نمیشود که بمنظور تنظیم فعالیت دسته جمعی برای تأمین منافع عامه وضع میگردد.

ماده سی و هشتم– هر افغان مکلف است به دولت مالیه ومحصول تادیه کند هیچ نوع محصول ومالیه بدون حکم قانون وضع نمیشود. اندازه مالیه ومحصول وطرز تادیهٔ آن بارعایت عدالت اجتماعی توسط قانون تعیین میگردد . این حکم درمورد اشخاص خارجی نیز تطبیق میشود .

ماده سی و نهم– دفاع ازوطن وظیفه مقدس تمام اتباع افغانستان است کافه اتباع افغانستان به اجرای خدمت عسکری مطابق به احکام قانون مکلف میباشند .

ماده چهلم– پیروی ازاحکام قانون اساسی ، وفاداری واحترام به پادشاه ، اطاعت به قوانین ، رعایت نظم وامن عامه ، صیانت منافع وطن واشتراك درحیات ملی وظیفه تمام مردم افغانستان میباشد .

فصل چهارم

شوری

ماده چهل و یکم– شوری افغانستان مظهر اراده مردم آنست وازقاطبهٔ ملت نمایندگی می کند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان خلك دشوری له لار دی مملکت په سیاسی ژوند کښی برخه اخلی .

دشوری هرغړی که څه هم له یوی تاکلی سیمی څخه غوره شوی دراپی دخرگندولو په وخت کی د افغانستان عامی ښیگڼی په نظر کښی نیسی .

دوه څلویښتمه ماده ـ شوری دوی ټولنی لري : اولسی جرگه اومشرانو جرگه .

دری څلویښتمه ماده ـ دولسی جرگی غړي د آزادو ـ عامو ، پټو او سماسمو انتخاباتو په ذریعه د قانون د حکمونو سره سم دافغانستان دخلکو له خوا غوره کیږي .

ددی مقصد د پاره افغانستان په انتخابی وندو نو ویشل کیږي .

دوندو نو شمار او سیمه دقانون له مخه ټاکل کیږی .

دهرونډ نه یو وکیل غوره کیږي .

دوکالت د پاره هرملاتړ لی چه په خپل ونډ کښی دقانون دحکمونو سره سم ترټولو زیاتی رائی وگټی وکیل بلل کیږي .

څلور څلویښتمه ماده ـ داولسی جرگی غړی د څلور وکالونو د پاره چه یوه تقنینی دوره ده غوره کیږی .

که چیری شوري ددی اساسی قانون دحکمونو سره سمه رنگه شی نو ـ نوي اولسی جرگه دیوی تقنینی دوري د پاره غوره کیږي ـ خو د پای ته رسیدلو نیټه بـه ئی په داسی ډول ټیاریږی چه ورپسی اولسی جرگه جوړته په هغه نیټه پرانستله شی چه په نهه پنځوسمه ماده کښی ټاکل شوي ده .

پنځه څلویښتمه ماده ـ دمشرانو جرگی غړی په دې طریقه ټاکلی کیږی اوغوره کیږي : ـ

۱ـ دریمه برخه غړی دپوهو او ازمیښتو الو کسانو له منځه دباچا له خوا دپنځو کلو نو دپاره ټاکل کیږي .

۲ـ پاتی دوه برخی غړی په دی شان غوره کیږي : ـ

الف ـ دهرولایت جرگه دخپلو غړو له منځه یو تن ددری کلونو دپاره دمشرانو جرگی په غړیتوب غوره کوی .

ب ـ دهر ولایت استوگنی د آزادو ـ عامو ـ پټو او سماسمو انتخاباتو په لاریو کس دڅلورو کلونو دپاره دمشرانو جرگی په غړیتوب غوره کوی .

شپږ څلویښتمه ماده ـ دانتخاب کوونکو شرطونه دانتخاباتو په قانون کښی ښودل کـیږی .

هغه کسان چه دشوری په غړیتوب ټاکل کیږی یا غوره کیږی په کار دې چه دانتخاب کوونکو په شرطونو سربیره دغه صفتونه هم ولري : ـ

۱ـ دشوری په غړیتوب باندی دټاکل کیدو ویا غوره کیدو نه رومبی یی لږتر لږه لس کاله پخوا دافغانستان ددولت تابعیت حاصل کړی وي .

۲ـ ددې اساسی قانون د نافذ کیدو نه وروسته دمحکمی له خوا دسیاسی حقونو څخه په محرومۍ محکوم شوی نه وی .

۳ـ په لیك لوست به پوهیږی .

مردم افغانستان به توسط شوری در حیات سیاسی مملکت سهم میگیرند . هر عضو شوری در حالیکه از یک حوزه معین انتخاب شده در موقع اظهار رای مصالح عمومی افغانستان را مدار قضاوت خود قرارمیدهد .

ماده چهل و دوم شوری دارای دو مجلس میباشد : اولسی جـرگه ومشرانو جرگه .

ماده چهل و سوم اعضای ولسی جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ سری و مستقیم مطابق با حکام قانون از طرف مردم افغانستان انتخاب میشود . افغانستان باین منظور به حوزه های انتخابی تقسیم میگردد . تعداد وساحه حوزه ها توسط قانون تعیین میشود . ازهرحوزه یك نفر وکیل انتخاب میگردد. داوطلبی که درحوزه خود مطابق باحکام قانون رای بیشتر حاصل میکند وکیل شناخته میشود .

ماده چهل و چهارم اعضای ولسی جرگه برای مدت چهار سال که یك دوره تقنینیه است انتخاب میشوند هرگاه شوری مطابق به احکام این قانون اساسی منحل شود ولسی جـرگـه جدید برای یك دوره تقنینیه انتخاب میگردد . ولی تاریـخ ختم آن طوري تنظیم می شود که جرگه ما بعد بتاریخیکه در ماده پنجاه ونهم تثبیت گردیده افتتاح شود .

ماده چهل و پنجم اعضای مشرانو جرگه به ترتیب ذیل تعیین وانتخاب میشود :

۱ـ یك ثلث اعضاء از جمله افراد خبیر و با تجربه برای مدت پنج سال ازطرف پادشاه تعیین میشود.

۲ ـ دو ثلث دیگر اعضاء بر حسب آتی انتخاب میشوند :

الف ـ هر جرگه ولایت یکنفر از جمله اعضای خود را برای مدت سه سال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکنند .

ب ـ ساکنین هر ولایت یکنفر را ازطریق انتخابات ـ آزاد عمومی ـ سری و مستقیم برای مدت چار سال بعضویت مشرانو جرگه انتخاب میکنند .

ماده چهل و ششم شرایط انتخاب کننده گان در قانون انتخابات تعیین میگردد . اشخاصیکه بعضویت شوری تعیین یا انتخاب میشوند باید علاوه بر تکمیل شرایط انتخاب کننده گان واجد اوصاف ذیل باشند :

۱ ـ اقلاً ده سال قبل از تاریخ تعیین یا انتخاب تابعیت دولت افغانستان را کسب کرده باشند .

۲ ـ بعد از نفاذ این قانون اساسی از طـرف محـکمه بحرمان از حقوق سیاسی محکوم نشده باشند .

۳ ـ خواندن و نوشتن بدانند .

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ـ دولسی جرگې غړوبه دانتخاب پـه وخت کـښې دخپل عمرپینځویشتم ا و دمشرانو جرگې غړوبه د تـاکـل کیدو په وخت کښې د خپل عمردیرشم کال پوره کړی وي.

اووه څلویښتمه ماده ـ دحکومت مشر او غـړي ـ قـاضيان ـ دارد و منصبداران اوافراد . مامورین اونوراداري کارکوونکي دخپلو وظيفو دچلولو په وخت کښې دشوری په غړیتوب تاکـل کیـدې یاغوره کیدی نه شي .

اته څلویښتمه مادهـ هیڅوک په یووخت کښې ددوا ړ وجرګوغـړی کیدی نشي .

نه څلویښتمه ماده ـ ددې اساسي قانون دحکمو نو له رعایت سره انتخابات دقانون دحکمونو سره سم کیږي .

داولسی جرگې دتقنیني د ورې په وروستو د وو کلو نو کښې دانتخاباتو دقانون دتعدیل پیشنهاد دهیڅ یو ی جـرگـې دکارپه فهرست کښې نه شي داخلیدی.

پنځوسمه ماده ـ دهري جرگې دغړیتوب وثیقې په هم هغه جـرگـه کښې دکره کتنې لاندې نیول کیږي .

دوثیقو دکره کتنې لاري چارې د هري جرگـې دداخـلي وظيفو په اصولـو کښې ښودل کیږي .

یو پنځوسمه ماده دشوری هیڅ یو غړی دهغې نظرئی له کبله چـه دخپلی وظيفې دپرځای کولو په وخت کښې ئی د ننه په شوری کښې یادبانديښکاره کوی دعدلی تعقیب لاندې نه راځي

که چیرې دشوری په یوغړي باندې دیوجرم تور پورې شي نومسئول مامور ددغې پیښې خبرهغې جـرگـې ته ورکوي چـه دی پکښې غړیتوب لري او پس له هغه چه د جرگې دوه برخې غړي اجازه ورکاندې تور ن دعدلی تعقیب لاندې راځي .

جرگه کولی شي چه خپله اجازه ددوو برخو غړو په اکثریت بیرتـه واخلـې .

دڅرگند جرم په باب مسئول مامور کولی شي چه تورن بې دهغه جرگې داجازې نه چه دی ئی غړی دی دتعقیب لاندې راولي او وئی نیسی که چرې عدلی تعقیب دقانون له مخې دتوقیف غوښتنه کوله .

نومسئول مامور مکلف دي چه سملاسی هغې جرگې ته خبر ورکړي چه دی ئی غړي دي او کـه نوموړې جرگه اجا ز ه وکړي نوتورن توقيف کیدلی شي .

کـه چرې تور پـه داسی وخت کښې پیښ شي چه جـرگه خوره شوی وي نو دتوقيف اجازه دجرگې له اداري هیئت نه غوښتل کیږي او دهیئت فیصله دجـرگې لومړۍ راتلونـکې غونډې ته دپریکړی دپاره وړاندې کیږي.

دوه پنځوسمه ماده ـ دشورې غړي په بله چاره بوختیدلای نه شي .

کرهنه او نورې آزادې چارې ددې حکم لاندې نه راځي .

درې پنځوسمه ماده ـ دشورې دغـړو دپاره دقانـون دحـکم سره سم مناسب معاش تاکل کیږي.

٤ ـ اعضاي ولسی جرگه باید سن بیست و پنج را در موقع انتخاب واعضای مشرا نو جرگه سن سی را درموقع تعیین یا انتخاب تکمیل کرده باشند .

ماده چهل وهفتم رئیس واعضای حکومت ، قضـات ، صاحبمنصبان وافراد اردو ، مامورین ودیگر کارکنان اداری نمیتوانند درهنگام تصدی وظیفه بعضویت شوری تعیین یا انتخـاب شوند .

ماده چهل وهشتم هیکس نمیتـوانـد دریك وقت عضوهرد وجرگـه بـاشد .

ماده چهل ونهم بارعایت احکام این قانون اساسی انتخابات مطـابـق بـه احکام قانون صورت می پزیرد .

پیشنهاد تعدیل قانون انتخابات دردوسال اخیردوره تقنینیه ولسی جرگه درفهرست کارهیچ یك ازدوجرگه داخل شده نمیتواند .

ماده پنجاهم وثایق عضویت درهرجرگه توسط خودجرگه تدقیق میگردد.

طرز تدقیق وثایق د ر اصول وظایف داخلی هرجرگه تعیین میشود .

ماده پنجاه ویکم هیچ عضوشوری به علت رای یا نظریه ایکه هنگام اجرای وظیفه درداخل شوری یاخارج ازآن ا برا زمیدارد مورد تعقیب عدلی قرار نمیگیرد .

هرگاه یك عضو شوری بجرمی متهم شود ـ مامـور مسئول ازموضوع به جرگه ایکه متهم عضـو آنست ا طـلاع میدهد وبعدازآنکه جرگه مذکورباکثریت دوثلث ا عضاء اجازه بدهد متهم تحت تعقیب عد لی قرار میگیرد ، جرگه میتواند اجازه خودرا باکثریت دوثلث اعضاء مسترد نماید .

در موارد جرم مشهود مامور مسئول میتواند متهم ر ا بدون اجازه جرگه ایکه اوعضو آن میباشد تحت تعقیب عد لی قرار دهد وگرفتار نماید .

هرگاه تعقیب عدلی قانوناً توقيف را ایجاب کند مامور مسئول مکلف است موضوع رابلا فا صله با طلا ع جر گه مربوطه برساند ودرصورتیکه جرگه مذکور اجازه بد هـد متهم توقیف شده میتواند. درصورتیکه اتهام د ر هنگام تعطیل جرگه صورت بگیرد اجازه توقیف ا ز هیئت ا د اری جرگه حاصل میگردد. فیصلۀ هیئت به نخستین جلسۀ آینده جـرگه جهت اخذ تصمیم ارائه میشود .

ماده پنجاه ودوم اعضای شوری نمیتوانند بشغل دیگری اشتغال ورزند.

این حکم شامل زراعت ودیگر مشا غل آزاد نمیباشد .

ماده پنجاه وسوم برای اعضای شوری معاش مناسب مطابق باحکا م قانون تعیین میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورپنځوسمه ماده ـ دشورى هريوغړى حق لري چه پخپله جرگه کښى
دهغه موضوع په باب چه خبرې پرې روانى وي خپله نظريه
دداخلى وظايفوپه اصولو برابره څرگنده کړي .

پنځه پنځوسمه ماده ـ دواړه جرگې په يووخت کښى بيلى بيلى غونډې کوي.
مشرانوجرگه کولى شي چه ددولتى بودجې د پيشنهاد
دکتنى دپاره داولسى جرگې درخصتي په موده کښى خپله
فوق العاده غونډه وکاندي.
کله چه تقنيني دوره ياکلنى غونډه دباچا له پلوه پرانستله
کيږي دواړه جرگې شريکه غونډه کوي.

شپږپنځوسمه ماده ـ حکومت کولى شي چه دهرې يوې جرگې په
غونډه کښى شريک شي .
هره جرگه کولى شي چه خپلى غونډې ته صدراعظم يادحکومت
غړى راوغواړي.

اووه پنځوسمه ماده ـ ددواړوجرگومباحثه به ښکاره وي مگرهله نه !چه
دحکومت مشر، دجرگې مشريالږترلږه دجرگې لس تنه غړي
داغوښتنه وکړي چه جرگه دې پټه وشي اوجرگه داغوښتنه ومنى ـ
جرگه کولى شي چه ددوه برخوغړوپه اکثريت
هغه مباحثه چه پټه شروع شوې وي بيرته ښکاره کاندي .
دهرې جرگې د مباحثى جريان به ثبتيږي.
هيڅوک په سرزورى د شورى ديره ځاى ته ننوتلاى نه شي
اوکه څوک ددې حکم مخالفت وکړي دقانون د حکمونو
له مخه سزاوركوله شي .

اته پنځوسمه ماده ـ بى له هغو حالاتو چه حکم ئې په دې اساسى
قانون کښى څرگندذکردې دهرې جرگې فيصله دحاضروغړو
درايو په اکثريت کيږي.

نه پنځوسمه ماده ـ هره جرگه په هرکال کښى يوه عادي غونډه کوي
چه دميزان په دوه ويشتمه نيټه شروع کيږي. دکلنيوغونډو
شمار دقانون له پلوه زياتيد لى شي اوپه دې صورت کښى
دغونډې د شروع نيټه او دغونډې موده دقانون له خوا
ښودله کيږي.
دهرې جرگې دکارموده په کال کښى اووه مياشتى ده.
دکاردغوښتنې په صورت کښى هره جرگه کولى شي چه
داموده نوره هم اوږده کړي.
درخصتي په وخت کښى دباچاپه امر، دحکومت يادواړو
جرگوڅخه ديوې دمشريادیوې جرگې د پنځمې برخې غړو
په غوښتنه دشورى فوق العاده غونډه دائريدلى شي.
فوق العاده غونډه دهغه باچائى فرمان په ذريعه ختميږي چه
ددواړوجرگودمشرانو سره له سلا نه وروسته را و وځي .

شپيتمه ماده ـ دمشرانوجرگې مشردغه جرگې دغړوله منځه د باچا
له خوا ټاکل کيږي.
اولسى جرگه دخپلوغړوله منځه يوکس دمشر په توگه

ماده پنجاوچهارم هرعضوشورى حق دارد درجرگهٔ مربوطه خود
درموضوع موردمباحثه نظريهٔ خودرا مطابق به اصول وظايف
داخلى اظهارکند .

ماده پنجاه وپنجم ـ هردوجرگه در وقت واحد بصورت جداگانه
اجلاس ميکنند.
مشرانو جرگه ميتواند براى مطالعه طرح بودجهٔ دولت در
مدت تعطيل اولسى جرگه جلسه فوق العاده خود رادايرکند.
درموقعيکه دوره تقنينيه يا اجلاس سالانه ازطرف پادشاه افتتاح
ميگردد جلسه مشترک هر دوجرگه دائر ميشود.

ماده پنجاه وششم ـ حکومت ميتواند درجلسات هريک از دو جرگه
اشتراک ورزد.
هرجرگه ميتواند حضور رئيس يا اعضاى حکومت را در
جلسهٔ خود مطالبه کند.

ماده پنجاه وهفتم ـ مباحثه جلسات هردوجرگه علنى ميباشد. مگراينکه
رئيس حکومت ـ رئيس جرگه يا اقلاً ده نفرازاعضأسرى
بودن انرادرخواست نمايد وجرگه اين درخواست را بپذيرد
جرگه ميتواند باکثريت دوثلث اعضأ مباحثه ايراکه بطور
سرى صورت گرفته دوباره علنى بسازد.
جريان مباحثه هردوجرگه ثبت ميگردد.
هيچکس نميتواند عنفاً به مقر شورى داخل شود. متخلفين
مطابق به احکام قانون مجازات ميشود.

ماده پنجاه وهشتم ـ جز در مواردیکه حکم آن صريحاً در اين قانون
اساسى ذکرگرديده تصميم هرجرگه باکثريت آراى
اعضاى حاضر اتخاذ ميگردد.

ماده پنجاه ونهم ـ هرجرگه در هرسال يک اجلاس عادى دائر ميکنند
که بتاريخ بيست ودوم ميزان آغازميگردد تعداد اجلاس
سالانه توسط قانون تزئيد شده ميتواند. درينصورت تاريخ
آغاز اجلاس ومدت آن توسط قانون تنظيم ميگردد .
مدت کار هرجرگه درهرسال هفت ماه است. درصورت
ايجاب کار هرجرگه ميتواند اين مدت را تمديد نمايد.
درهنگام تعطيل بامر پادشاه ، بدرخواست حکومت يارئيس
يکى ازدوجرگه يايک خمس ازاعضاى آن اجلاس فوق العاده
شورى دائر ميشود.
جلسه فوق العاده توسط فرمان پادشاهى که بعد از
مشوره باروساى د و جرگه صدورمى يابد ختم ميگردد .

ماده شصتم ـ رئيس مشرانو جرگه از بين اعضاى آن ازطرف پادشاه
تعيين ميشود.
ولسى جرگه ازبين اعضاى خوديکنفررا بحيث رئيس انتخاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوره کوی ـ هره جرگه دخپلوغړو له منځه دمشر لومړی نائب، یودوهم نائب، یومنشي او یودمنشي نائب غوره کوی.

دغه پورتني کسان دجرگي اداري هيئت دي. دولسي جرگي اداري هیئت دتقنیني دوري په اول سر کښي غوره کیږی دمشرانوجرگي دمشر نائبان، منشي اونائب منشي دهر کال دغونډو په سر کښي دیو کال دپاره غوره کیږي.

دهري جرگي مشردجرگي مباحثه اداره کوی اودجرگي په دیره ځای کښي دنظم او قلاري ساتلو دپاره ضروری انتظام کوي.

دمشر نوري وظيفي دداخلي وظیفو په اصولو کښي ښودل کیږی.

دمشر په غیاب کښي اول نائب او که هغه نه وی دوهم نائب دمشر وظیفه چلوي.

دهري جرگي منشي دجرگي مباحثي ثبتوی او دجرگي ددارالانشاء دچارو انتظام کوی.

دمنشي په غیاب کښي نائب دهغه وظیفه چلوی.

یوشپیتمه ماده ـ هره جرگه دبحث لاندي موضوعاتو دپراخي او کره کتني دپاره دداخلي وظیفو داصولو په حکمونو برابر ټولګي جوړوی.

دوه شپیتمه ماده ـ هره جرگه دخپلو داخلي وظایفو اصول جوړوی.

دری شپیتمه ماده ـ شوری دباچا په امر ماتیدلی شي. په یوسل او یویشتمه ماده کښي دبیان شوي حالت له مخه دشوری ماتیدل حتمي دی.

دشوري په ماتیدو کښي دمشرانو جرگي غیر انتخابي غړی هم شامل دي.

څلور شپیتمه ماده ـ شوری دافغانستان دحیاتي چارو دتنظیم دپاره ددی اساسی قانون په حکمونو برابر قوانین جوړوی. هیڅ قانون نه شي کولی چه داسلام دسپیڅلي دین له اساسونو اودنورو هغو ارزښتونو مناقض وي چه په دی اساسی قانون کښي راغلي دي.

دبین الدول معاهدو تصدیقول، خارج ته دافغانستان داردو دټولګو لیږل ـ دپیسو خپرولو اوپور اخستلو اجازه ورکول اوداسي امتیازونه ورکول چه په ملي اقتصاد کښي اهمیت لري او انحصار هم پکښي شامل دي دشوری په واك اختیار کښي دی. هغه امتیازات چه ورکول ئې دشوری په صلاحیت کي دی دقانون له پلوه ښودل کیږي.

پنځه شپیتمه ماده ـ حکومت اولسي جرگي ته مسئول دی.

شپږ شپیتمه ماده ـ دولسي جرگي غړی کولی شي چه دحکومت نه څرگند تیا وغواړی. دحکومت دورکړي څرگندتیا په باب مباحثه دجرگي په فیصله پوري اړه لری.

اووه شپیتمه ماده ـ دشوری غړي کولی شي چه دصدراعظم یا وزیرانو څخه په ټاکلو موضوع گانو کښي پوښتني وکړی.

میکند. هرجرگه از بین اعضای خود یکنفر نائب اول رئیس یك نفر نائب دوم رئیس یکنفر منشي و یك نفر نائب منشي انتخاب میکند.

اشخاص فوق هیئت اداری جرگه را تشکیل میدهند. هیئت اداری اولسی جرگه در آغاز دوره‌ء تقنینیه انتخاب میشود. نائبان رئیس، منشي و نائب منشي مشرانو جرگه در آغاز اجلاس سالانه برای مدت یك سال انتخاب میگردد.

رئیس هر جرگه مباحثه جرگه مذکور را اداره مینماید. و برای برقراری نظم وامنیت در مقر جرگه تدابیر لازم اتخاذ میکند. سائر وظایف رئیس در اصول وظائف داخلی تعیین میگردد. درغیاب رئیس نائب اول ودرغیاب نائب اول نائب دوم وظیفه رئیس را اجراء میکند.

منشي هرجرگه مباحثات انرا ثبت میکند و امور دارالانشاء جرگه راسرپرستی مینماید. درغیاب منشي نائب وظیفه او را اجراء میکند.

ماده شصت ویکم ـ هرجرگه برای مطالعهٔ دقیق ومفصل موضوعات مورد بحث برطبق احکام اصول وظائف داخلی، انجمن ها تعیین مینماید.

ماده شصت ودوم ـ هرجرگه اصول وظائف داخلی خود را وضع مینماید.

ماده شصت وسوم ـ شوری میتواند به امر پادشاه منحل شود. انحلال شوری درحالت مندرج ماده یکصدو بیست و یکم حتمی است.

انحلال شوری شامل اعضای غیرانتخابی مشرانو جرگه نیز میباشد.

ماده شصت وچارم ـ شوری برای تنظیم امور حیاتی افغانستان مطابق به احکام این قانون اساسی قوانین وضع میکند. هیچ قانون نمیتواند مناقض اساسات دین مقدس اسلام و دیگر ارزش های مندرج این قانون اساسی باشد.

تصدیق معاهدات بین الدول، فرستادن قطعات اردوی افغانستان بخارج، اعطای امتیازات دارای اهمیت در اقتصاد ملی بشمول انحصار، اجازهٔ نشر پول واخذ قرضه از صلاحیت شوری میباشد. امتیازاتیکه اعطای آن از صلاحیت شوری میباشد توسط قانون تعیین میگردد.

ماده شصت وپنجم ـ حکومت نزد اولسی جرگه مسئول میباشد.

ماده شصت وششم ـ اعضای اولسی جرگه میتوانند از حکومت استیضاح نمایند. مباحثه در مورد توضیحی که از طرف حکومت داده میشود به تصمیم جرگه منوط میباشد.

ماده شصت وهفتم ـ اعضای شوری میتوانند از صدراعظم یا وزراء در موضوعات معین سوال بنماید.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له چانه چه پوښتنه شوې وې هغوی د خولې یا لیکلی جواب په ورکولو مکلف دی-دا جواب دبحث لاندې نه شی راتلای.

اته شپیتمه ماده ــ اولسی جرگه واك لری چه دخپلو دریمه برخه غړو په پیشنهاد دحکومت دچارو او دادارې دٍاجراأتو دکتنی او څیړنی دپاره دڅیړنی تولګی وټاکی.

دڅیړونکی تولګی جوړیدنه اودهغه تګ لاردداخلی وظیفو په اصولو کښی ښودل کیږی.

نه شپیتمه ماده ــ دهغو حالاتو په پرته چه په دې اساسی قانون کښی دهغو دپاره دعمل خاصی لارې چارې ښودلی شوې دې قانون هغی مصوبې ته وائی چه د دواړو جرگو په گډه منلی وې او باچا ښکوللی وې.

په کومه برخه کښی چه داسی مصوبه نه وې هلته قانون داسلامی شریعت دحنفی فقهی حکمونو ته وایی.

اویاومه ماده ــ دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا دشروی د غړو له خوا کیږی او دقضائی چارو دسمون په برخه کښی دستری محکمی له خوا هم کیدې شی.

یو اویاومه ماده ــ دقانون جوړولو پیشنهاد دحکومت یا ستری محکمی له خوا په دواړو جرگو کی هرې یوې ته وړاندې کیدی شی

دوه اویاومه ماده ــ که چیرې دقانون د وضع کولو پیشنهاد ددواړو جرگونه دیوې جرگی دغړو له خوا وشی اودهمدغی جرگی لس تنه غړې یی مرسته وکړی نو پس له هغه دکار په فهرست کښی نیول کیږی.

که چیرې دقانون جوړولو په پیشنهاد کښی دنوې بودجی یا ددولت په عایداتو کښی دکمی راوستلو سپارښتنه شوې وې نو په دې شرط دکار په فهرست کښی راتلای شی چه دپیشنهاد په متن کښی ددغه تاوان دپوره کولو لارې چارې ښودل شوی وې .

دستری محکمی له خوا دقانون جوړولو پیشنهاد ددې حکم لاندې نه راځی .

دری اویاومه ماده ــ کله چه دقانون جوړولو پیشنهاد د یوې جرگی دکار په فهرست کښی واخستی شی نو لومړې خپلی جرگه گی ته سپارل کیږی اوپس له هغه چه جرگه گی پرې خپله نظریه څرگنده کړې دغه پیشنهاد اودجرگه گی نظریه دجرگی په وړاندې لوستل کیږې اومباحثه پرې کیږې-وروسته دهرې مادې په باب رایی غوښتل کیږې او بیا پیشنهاد په دوهم وار لوسته شی اوپه یوځائې دول دهغه دمنلو یا نه منلو په باب رائی اخستلی کیږې .

څلور اویاومه ماده ــ که چرې دیوی جرگی تصویب دبلی جرگی له پلوه ونه منل شی نو ددغه اختلاف دلرې کولو دپاره دقانون په حکمونو سم ددواړو جرگو دغړو نه په برابر شمیر یو گډ هیئت جوړیږې-دهیئت فیصله دباچا له ښکولو وروسته نافذه گڼل کیږې.

خو که دغه هیئت ونه کولای شوچه اختلاف لرې کړې

اشخاصیکه از آن ها سوال به عمل آمده مکلف اند جواب شفوی یا تحریری بدهند. این جواب مورد مباحثه قرار نمی. گیرد

مادهٔ شصت و هشتم ــ ولسی جرگه صلاحیت دارد به پیشنهاد یك ثلث از اعضای خود جهت تحقیق ومطالعه اعمال حکومت واجراآت اداره انجمن تحقیق تعیین نماید.

ترکیب و طرزالعمل انجمن تحقیق در اصول وظائف داخلی تثبیت میگردد.

مادهٔ شصت و نهم ــ باستثنای حالاتیکه برای آن طرزعمل خاصی درین قانون اساسی تصریح گردیده. قانون عبارتست از مصوبه مرافق هردوجرگه که به توشیح پادشاه رسیده باشد. در ساحه ایکه چنین مصوبه موجود نباشد عبارتست از احکام فقه حنفی شریعت اسلام.

ماده هفتادم ــ پیشنهادِ وضع قانون ازطرف حکومت یا اعضای شوری ودرساحه تنظیم امور قضائی از طرف ستره محکمه صورت گرفته میتواند. پیشنهاد وضع قانون درموردِ بودجه وامور مالی تنها ازطرف حکومت صورت میگیرد .

ماده هفتاد و یکم ــ پیشنهاد وضع قانون ازطرف حکومت یا ستره محکمه به هر یك ازدوجرگه تقدیم شده میتواند.

ماده هفتاد و دوم ــ هرگاه پیشنهاد وضع قانون ازطرف اعضای یکی ازدوجرگه صورت بگیرد بعد ازتائید ده نفر از اعضای جرگه ایکه پیشنهادِ به آن ارائه شده در فهرست کار داخل میگردد.

هرگاه پیشنهاد وضع قانون حاوی تکلیف جدید یا تنقیص درعایدات دولت باشد بشرطی درفهرست کار داخل میشود که در متن پیشنهاد مدرك جبران، پیش بینی شده باشد این حکم برپیشنهاد وضع قانون ازطرف ستره محکمه تطبیق نمیشود.

ماده هفتاد و سوم ــ وقتی پیشنهاد وضع قانون درفهرست کاریکی از دوجرگه داخل گردید نخست به انجمن مربوط محول میگردد وبعد ازآنکه انجمن نظرخود رادربارهٔ آن ابراز کرد طرح قانون بانظریه انجمن درجرگهٔ قرائت شده بحث روی آن صورت میگیرد. بعدِ در مورد هرماده راءی گرفته میشود وسپس طرح باردوم قرائت شده دربارهٔ رد یا تصویب آن بصورت یك کل راءی گرفته میشود.

ماده هفتاد و چارم ــ هرگاه تصویب یك جرگه ازطرف جرگه دیگر ردشود برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هردوجرگه مطابق به احکام قانون دائر میگردد .

فیصله هیئت بعد از توشیخ پادشاه نافذ شمرده میشود. درصورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند تصویب ردشده بحساب میرود وهرگاه تصویب از

نو تصويب نامنلي بلل کيږي او که چيرې داسې وي چه تصويب دولسي جرگي له خوا شوې وي نو دولسي جرگي نوې تقنيني دوره کولی شي چه هغه دغږو درا يو په اکثريت بيا ومني. دا تصويب بى له دې چه دمشرانو جرگي ته وړاندې شي دپاچا په ښکوللو نافذ گڼل کيږي.

که چيرې ددواړو جرگو ترمنځ اختلاف دمالي قوانينو دپيشنهاد په سروى نو که گډ هيئت ددغه اختلاف په لرې کولو بريالى نشي اولسي جرگه کولی شي چه دغه پيشنهاد پخپله راتلونکي غونډه کښې دغږو درايو په اکثريت بيا ومني پيشنهاد بى له دې چه دمشرانو جرگي ته وښودل شي دپاچا په ښکوللو نافذ گڼل کيږي.

پنځه اويا ومه ماده ـ ددولت بودجه دمشرانو جرگي له لارې ددغې جرگي دمشورتي نظريي سره يوځاى اولسي جرگي ته وړاندې کيږي ـ دجرگي مشر بودجه او دمشرانو جرگي نظريات خپلي جرگي ته سپاري، پس له هغه وربانـدې په اولسي جرگه کښي غور او فيصله کيږي.

د فيصله بى له دې چه دمشرانو جرگي ته وښودې شي دپاچا په ښکوللو نافذه گڼل کيږي.

دحکومت دانکشافي پلان په باب داولسي جرگي خبرې اترې هم ددې حکم لاندې راځي.

کله که دځينو سببونو له کبله دبودجي تصويب دنوي مالي کال دشروع کيدو نه مخکښي ونه شو نو دکالني بودجي تر تصويب پورې دزاړه کال دبودجي په شان چلند کيږي.

حکومت په دې مکلف دى چه دبودجي د پيشنهاد وړاندې کولو نه لږترلږه يو مياشت مخکښي د تير کال دبودجي غوڅ پريکړې حساب اولسي جرگي ته وړاندې کړي.

شپږ اويا ومه ماده ـ که چيرې دمشرانو جرگه د ولسي جرگي ديوې مصوبې په باب د رسيدو نه وروسته په شپږو مياشتو کښي خپله فيصله ونکړي نو دغه مصوبه منل شوې گڼل کيږي.

د رخصت دوره د دغې مودې په حساب کي نه راځي.

اووه اويا ومه ماده ـ د شورى د رخصت يا انحلال په وخت کښي حکومت کولی شي چه دځلور شپيتمي مادې داولي فقرې په ساحه کښي دعاجلو چارو په لارې کولو دپاره تقنيني فرمانونه وباسي. دا فرمانونه دپاچا له ښکوللو وروسته دقانون حکم اخلي.

په کار دي چه دغه فرمانونه دشورا داولومړنى غونډې له تاريخ نه په ديرشو ورځو کښي دننه شورى ته وړاندې شي او که شورائي ونه مني نو بيا اعتبار نه لري.

پنځم فصل

لويه جرگه

اته اويا ومه ماده ـ لويه جرگه دشورى له غړو او ولاياتو د جرگو له مشرانو څخه جوړيږي.

طرف ولسي جرگه بعمل آمده باشد دوره تقنينيه جديد ولسي جرگه ميتواند آنرا باکثريت آراى اعضاء تصويب کند اين تصويب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشيح پادشاه نافذ شمرده ميشود.

هرگاه اختلاف دوجرگه درمورد طرح قوانين مالي باشد درصورتيکه هيئت مختلط به حل آن موفق نشود ولسي جرگه ميتواند در اجلاس مابعد طرح مذکور را باکثريت آراى اعضاء تصويب نمايد. طرح بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشيخ پادشاه قانون شمرده ميشود.

ماده هفتاد و پنجم ـ بودجه دولت ازطريق مشرانو جرگه وتوام با نظريه مشورتي آن به ولسي جرگه تقديم ميشود. رئيس ولسي جرگه بودجه ونظريات مشرانو جرگه را به انجمن مربوط تفويض ميکند. بعد بودجه با نظريات انجمن مربوط در ولسي جرگه مطالعه ميشود ودربارهٔ آن تصميم اتخاذ ميگردد. اين تصميم بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشيح پادشاه نافذ شمرده ميشود. اين حکم درمورد مذاکرات ولسي جرگه راجع به پلان انکشافي حکومت نيز تطبيق مى گردد.

هرگاه نظر به عللي تصويب بودجه قبل ازآغاز سال مالي صورت نگيرد تا تصويب بودجهٔ سال جديد بودجهٔ سال گذشته تطبيق ميشود.

حکومت مکلف است اقلاً يکماه قبل از تقديم طرح بودجه حساب قطعي بودجه يک سال قبل را به ولسي جرگه تقديم کند.

ماده هفتاد و ششم ـ هرگاه مشرانو جرگه فيصلهٔ خودرا درمورد مصوبه ولسي جرگه درخلال مدت شش ماه از تاريخ وصول آن صادر نکند مصوبه مذکور قبول شده به شمار ميرود. در سنجش اين مدت دوره تعطيل بحساب گرفته نميشود.

ماده هفتاد و هفتم ـ درهنگام تعطيل يا انحلال شورى حکومت ميتواند درساحه مذکور فقره اول ماده شصت وچارم براى تنظيم امور عاجل فرامين تقنيني ترتيب کند. اين فرامين بعد از توشيح پادشاه حکم قانون را حائز ميشود.

فرامين تقنيني بايد درخلال مدت سى روز از تاريخ انعقاد نخستين جلسه شورى به شورى تقديم گردد ودر صورتيکه از طرف شورى رد شود از اعتبار ساقط ميگردد.

فصل پنجم

لويه جرگه

ماده هفتاد و هشتم ـ لويه جرگه مرکب است از اعضاى شورى و روساى جرگه هاى ولايات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشوری دماتید وپه حالت کښې دهغې غړي دلویې جرګې د غړو په توګه خپل حیثیت دنوې شورى تر دا ئریدو پورى ساتي.

نه‌اویاومه‌ماده- دنولسمې، یوویشتمې اودوه‌ویشتمې مادی د حکمونو درعایت سره لویه جرګه په پاچائي فرمان دا ئریږی .

اتیاومه‌ماده- چه لویه جرګه روانه وی په غړوئی دیوپنځوسمې مادی حکم چلیږی .

یواتیاومه‌ماده- دلویې جرګې مباحثه به ښکاره وي مګر هله‌نه‌چه حکومت یاد جرګې شل تنه غړی وغواړی چه جرګه دی پټه وی اولویه جرګه دا غوښتنه ومنی .

دوه‌اتیاومه‌ماده- دولسی جرګې مشراود هغه په غیاب کښې دمشرانو جرګې مشر دلویې جرګې ریاست په‌غاړه لري .

لویه‌جرګه په لومړی غونډه کښې د خپلو غړو له منځه یوکس دمنشي په توګه ټاکی .

دری‌اتیاومه‌ماده- دهغه حالت نه پرته چه په دی اساسی‌قانون کښې څرګند یادشوی‌دی دلویې جرګې فیصله د حاضرو غړو درایو په‌اکثریت کیږی .

ددی‌اساسی قانون‌دحکمونودرعایت سره‌دلویې جرګې تګ لار دقانون له خوا ښودل کیږی .

څلور اتیاومه ماده- لویه جرګه هغه واك اختیار لری چه په دی اساسی قانون کښې ټاکل شوی دی .

شپږم فصل

حکومت

پنځه اتیاومه ماده- دافغانستان حکومت له صدراعظم اووزیرانو څخه جوړدي . صدراعظم دحکومت‌مشراووزیران‌ئې غړي دی.

دوزیرانوشمیراودهغوی‌وظیفې په‌قانون کی ښودل کیږی.

شپږ اتیاومه‌ماده- هرهغه څوك چه‌ددې اساسی قانون دحکمونو له مخه‌داولسی جرګې په‌غړیتوب باندې دغوره کیدو د پاره جوګه‌وي‌هغه دحکومت‌دمشریاغړي‌په‌توګه‌ټاکل کیدې‌شي .

دحکومت مشربه افغان زیږیدلی وی.

دحکومت مشراوغړي ئې دشوری له غړواوله‌شوری نه بهرټاکل کیدې شی.

دشوري هرغړي چه دحکومت دمشریاغړي په توکه وټاکل شي په شوری کښې خپله چوکی له لاسه ورکوی.

اووه‌اتیاومه‌ماده- صدراعظم اووزیران دخپلو وظیفوچلولوپه موده کښې په نوروچارونه شی بوختیدلی .

اته‌اتیاومه‌ماده - دحکومت‌دمشراوغړودپاره‌مناسب‌معاش دقانون له مخه ټاکل کیږی.

درحالت‌انحلال شوری اعضای آن حیثیت خودرابه صفت اعضای لویه جرگه تادایرشدن شوری جدید حفظ میکنند .

ماده‌هفتادونهم- بارعایت‌احکام‌موادنزدهم، بیست‌ویکم‌وبیست‌ودوم لویه‌جرگه‌توسط فرمان پادشاه دائرمیشود .

ماده هشتادم- درهنگام دائربودن‌لویه جرگه‌حکم مادهٔ پنجاه ویکم درمورد اعضای آن تطبیق میگردد .

ماده‌هشتادویکم- مباحثهٔ لویه جرگه‌علنی میباشد مگراینکه حکومت یا بیست نفر ازاعضاء سری بودن‌آنرادرخواست نماید ولویه جرگه‌این درخواست را بپذیرد .

ماده‌هشتادودوم- رئیس ولسی‌جرگه ودرغیاب اورئیس مشرانو جرگه ازجلسات لویه‌جرگه ریاست میکند .

لویه جرگه دراولین جلسه یك نفررااز بین اعضای خود بحیث منشی انتخاب میکند .

ماده‌هشتادوسوم- جزدرموارد یکه‌حکم‌آن صریحاً دراین قانون اساسی ذکرگردیده تصمیم لویه جرگه باکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ میگردد .

بارعایت‌احکام این‌قانون‌اساسی، طرزالعمل لویه‌جرگه توسط قانون تنظیم میشود .

ماده‌هشتادوچهارم- لویه جرگه دارای صلاحیت هائی میباشدکه درین قانون اساسی تعیین گردیده است .

فصل ششم

حکومت

ماده هشتادوپنجم- حکومت‌افغانستان‌متشکل‌است‌ازصدراعظم ووزراء . صدراعظم‌رئیس‌ووزراء اعضای حکومت میباشند.

تعدادوزراء ووظائف شان‌توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده هشتادوششم.- هرشخصیکه برطبق‌احکام این‌قانون اساسی اهلیت‌انتخاب شدن‌را به‌عضویت‌اولسی جرگه‌دارا باشد میتواند بحیث رئیس یاعضوحکومت‌تعیین‌شود.

رئیس حکومت باید‌افغان‌تولدشده‌باشد. رئیس واعضای حکومت‌میتوانند ازاعضای شوری یاخارج‌ازان‌تعیین‌شوند.

هرعضوشوری که‌بحیث‌رئیس یاعضوحکومت‌تعیین‌شودعضویت خودرادرشوری ازدست میدهد.

ماده‌هشتادوهفتم- صدراعظم‌ووزراء‌نمیتوانند‌درمدت‌تصدی وظیفه‌به‌مشاغل دیگر اشتغال ورزند.

ماده‌هشتادوهشتم- برای رئیس‌واعضای حکومت معاش مناسب توسط قانون‌تعیین‌میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه اتیاومه ماده ــ حکومت دهغه چاله خـواچـه دبا چا له پلاوه دصدراعظم په توګـه موظف شوې وي جوړيږي.

دحکومت غړي او تګ لاره دصدراعظم له خوا اولسی جرګی ته وړاندې کيږي او جرګه دمباحثې نـه پس پـه حکومت باندې دباور په باب خپله فيصله کوي.

دباوردرائی دور کولو په حال کښې دحکومت دمشراو غړو دټاکلو پـه باب باچائی فرمان راوځی. ورپسی صدرعظم دخپل حکومت تګ لاره دمشرانو جرګی ته وړاندې کوي.

نوی یمه ماده ــ کله که حکومت دصدراعظم دمړينې يا استعفا له کبله په داسې وخت کښې له منځه لاړشی چه شورې ماته وې نو په باچائی فرمان نوې حکومت جوړيږي.

دنوې تقنيني دورې په لومړې سر کښې صدرا عظـم دخپل حکومت تګ لاره اودحکومت غړي اولسی جرګی ته وروپـيژنی اودباوردرايی غوښتنه کوي.

یونوی یمه ماده ــ حکومت په دی حالتونو کښې له منځه ځی: ــ

۱/چه صدراعظم استعفاء وکړې یا ومرې.

۲/چه اولسی جرګه دحکومت نه خپل باور بیرته واخلی

۳/چه دحکومت په مشر یا دحکومت په اکثرو غړو باندې ددری نوې یمی مادې دحکم سره سم دملی خيانت تور پورې شی .

٤/چه شورې ماته شی .

٥/چه دشورې تقنينی دوره سرته ورسيږې.

په وروستو دوو حالتونو کښې حکومت جوخت د نوې اولسی جرګی دلومړی غونډې سره سم له منځه ځی.

داستعفا په صورت کښې حکومت هلته له منځه ځی چه پاچائی استعفاء ومنی .

چه صدراعظـم ومـرې نو دوزيرانو له ډلـی نه یو وزيـر دباچا په امر دصدراعظـم وظیفه دنوې حـکومت ترجوړيدو پورې په غاړه اخلی. په هغه صورت کښې چه حکومت د درې نوې يمی مادې دحکم سره سم دملی خيانت په تور له منځه لاړشی نو هرڅوك چه دباچا له پلاوه دصدراعظم په توګه وټاکل شی هغه دنوموړې تور په باب داوئی جرګی دفيصلی نه پس دولسی جرګی ترلومړی غونډې پورې دباوردرائی حاصاولو نه مخکښې د صدراعظم وظيفی پرځا ې کوي . په نورو حالتونو کښې له منځه تللی حکومت دنوی حکومت ترجوړيدو پورې خپل کار جارې ساتی .

دوه نوې يمه ماده ــ له حکومت نه دباور دبيرته اخيستو رايه بايد څرګنده اوسماسمه وې دارايه دهغو حکومتونو په باب چه ددې اساسی قانون له نافذکيدو وروسته دلومړيو دوه تقنينی دورو پـه مـوده کـې منځ ته راځی درايو ددوه ثلثو په اکثريت او دوروسته حکومتونو په باب د اولسی جـرګـې دغړو درايو په اکـثريت صادريږی .

دری نوی یمه ماده ــ که چیرې له دريمی برخی نه د ولسی جرګی زيات غړې دملی خيانت په تور دصدراعظم یا دحکومت دټولو یا زياتو غړو د محاکمه کيدو غـوښتنه وکړې او ولسی جـرګه داغوښتنه ددوو برخو غړو درايو په اکثريت ومنی نو حکومت له منځه ځی او لويه جرګه دڅيړونکی هيئت دټاکلو دپاره جوړيږي . که چيرې لوئی جرګی دهميت دراپور له کتنی

ماده هشتادونهم ــ حکومت توسط شخصیکه ازطرف پادشـاه بحیث صدراعظم موظف شده تشکیل میگردد.

اعضـاء وخطمشی حـکومت توسط صدراعظم به اولسی جرگه معرفی میشود و جرگه پس ازمباحثه راجع به اعتماد برحکومت تصمیم میگیرد. درصورت صدور رای اعتماد فرمان پادشاهی راجع به تعیین رئیس و اعضای حکومت صادر میگردد.

سپس صدراعظم خط مشی حکومت را بـه مشرانو جرگه معرفی مینماید.

ماده نودم ــ هرگاه حکومت به علت فوت یا استعفای صدراعظم در هنگام انحلال شوری از بین برود حکومت جدید بفرمان پادشاه تعیین میشود. در اغاز دوره ٔ تقنینیه جدید صدراعظم اعضای حکومت وخـط مشی انـرا به ولسی جـرگـه معرفـی و رای اعتمـاد مطالبه میکند.

ماده نودویکم ــ حکومت در احوال آتی از بین میرود:

۱/درحالت استعفاء یا فوت صدراعظم

۲/ درحالت سلب اعتماد اولسی جرگه از حکومت.

۳/ درحالت اتهام رئیس یا تمـام اعضـای حکومت بجرم خیانت ملی مطابق به حکم ماده نودوسوم .

٤/درحالت انحلال شوری.

٥/درحالت ختم دوره ٔ تقنینیه.

دردوحالت اخیر حکومت توام با اولین جلسه لوی جـرگـه از بین می رود.

درحالت استعفای صدراعظم پس ازمنظوری استعفاء ازطرف پادشاه حکومت از بین میرود:

درصورت فوت صدراعظم یك نفر از وزراء بامر پادشاه وظائف صدراعظم را تا تشکیل حکومت جدید اجراء میکند.

درصورتیکه حکومت به علت اتهام بجرم خیانت ملی مطابق بحکم ماده نودوسوم از بین برود شخصیکه از طرف پادشاه بحیث صدراعظم تعیین میشود میتواند تا اولین جلسه ولسی جرگه به تعقیب تصمیم لویه جرگه در مورد اتهام مذکور ــ قبل از حصول رأی اعتماد وظائف صدراعظم را اجراء نماید.

درسائر احوال حکومتیکه از بین رفته تا تشکیل حکومت جدید بوظیفهٔ خود دوام میدهد

ماده نودودوم ــ رای سلب اعتماد از حکومت باید صریح و مستقیم باشد این رای در مـورد حکوماتیکه در خلال دو دورهٔ تقنینی اول به تعقیب نفاذ این قانون اساسی بوجود می آیند به اکثریت دو ثلث آرأ و در مورد حکـومت های ما بعد به اکثریت آرای اعضای اولسی جرگه صادر می گردد.

مادهٔ نودوسوم ــ هـرگـاه بیش از یك ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه صدراعظم یا تمام یا اکثر اعضای حکومت را براساس اتهـام بجرم خیانت ملی تقاضا نماید و اولسی جرگه این تقاضا را باکثریت دو ثلث اعضأ تصویب کند حکومت سقوط مینماید و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دایر میگردد. اگر بعد از مطالعه راپور هیئت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د دوو برخو غړو درایو په اکثریت دمحاکمې اجراء لازمه وګڼله نود اولسی جرگی یوغړي ته وظیفه ورکوي چه په تورن باندې په ستره محکمه کښی دعوې سوره کاندې .

دپورتنی فقرې حکم په هغه حالت کښی هم چلیږي چه دملی خیانت تور په یوه یا څو تنو وزیرانو چه شمیرئی دحکومت دغړو له نیمائی څخه زیات نه وی پورې شوی وی ددې تور په نتیجه کښې دتورن لاس له کاره ویستل کیږي مگر حکومت له منځه نه ځی .

څلورنوي یمه ماده— ددې اساسی قانون او نورو قوانینو دحکمونو عملی کول ـ دمحکمو دقطعی پریکړو عملی کول . دعمومی نظم اوامن ساتلو دپاره ضروري انتظام کول ، ددولت دمالی حالت سمون او عامه شتهمنی ساتل . دخلکو اجتماعی . ثقافتی او اقتصادي حالت ښه کول دخپلواکی حفاظت . دسیمی له تمامیت څخه دفاع او په بین المللی ټولنه کښی د افغانستان دملی ښیگړو او حیثیت ساتنه دحکومت وظیفه ده

حکومت دخپلو وظیفو دسمون دپاره دقانون پر بنیاد مقررات جوړوي ـ دا مقررات بایدچه دهیڅ قانون دعبارت او روح سره تناقض و نه لري .

پنځه نوي یمه ماده —دوزیرانو ټولنه دحکومت دسیاست لوئی لیکی ټاکی او هغه مقررات تصویبوي چه حکومت ئی دجوړولو واك اختیار لري .

صدراعظم دوزیرانو دټولنی مشرتوب کوی دحکومت دفعالیت اداره اولارښودنه کوي او په اجرا اتو کښی یی یورنگی راولی .

دباچا اوشورې سره دحکومت درابطی ساتل هم دصدراعظم وظیفه ده.

وزیران خپلی وظیفی داداری یو کونو دمشرانو او دحکومت دغړو په توگه دصدراعظم دامر او لارښودنی لاندې په هغه چوکاټ کښی دننه پر ځاي کوي چه دې اساسی قانون او قوانینو ټاکلی دي

شپږنوي یمه مادهـ صدراعظم اووزیران دحکومت دعمومی سیاست له کبله په شریکه او دخپلو ځانگړ و وظیفو له بابته ځانله اولسی جرگی مسئول دی .

صدراعظم اووزیران دحکومت دهغو چارو په باب هم مسئول دی چه دهغو دپاره ددې اساسی قانون دحکمونو مطابق پاچا ئی فرمان اخلی .

اووم فصل

قضاء

اووه نوی یمه ماده— قضائیه قوه ددولت یو خپلواك رکن دی او خپلی وظیفی دتقنینیه او اجرائیه قوو په لړ کښی پر ځای کوی.

اتـه نوی یمه ماده — قضائیه قوه دیوې ستري محکمی او نورو محکمو نه جوړیږی چه شمارئی په قانون کښی ښودل کیږی.

لویه جرگه با کثریت دو ثلث اعضاء اجرای محاکمه را لازم بداند یکنفر از اعضای اولسی جرگه را موظف مینماید تا علیه متهم در ستره محکمه دعوی اقامه کند.

حکم فقره فوق در حالتی نیز تطبیق میشود که اتهام خیانت ملی به یك یا چند نفر وزیر که تعدادشان از نصف اعضای حکومت بیشتر نباشد متوجه گردد. در نتیجه این اتهام متهم از وظیفه سبکدوش میشود ولی حکومت سقوط نمیکند.

ماده نود وچارم—تعمیل احکام این قانون اساسی و تمام قوانین ، تعمیل فیصله های قطعی محاکم ، اتخاذ تدابیر لازم جهت برقراری نظم و امن عامه ، تنظیم وضع مالی دولت وحفاظت دارائی عامه انکشاف وضع اجتماعی ـ فرهنگی و اقتصادي مردم ، حفظ استقلال ، دفاع از تمامیت ساحه ، صیانت منافع و حثیت افغانستان در جامعۀ بین المللی وظیفه حکومت میباشد. حکومت برای تنظیم وظائف خود بر اساس قوانیین مقررات وضع میکند . این مقررات باید مناقص نص یا روح هیچ قانون نباشد.

ماده نود و پنجم—مجلس وزراء خطوط اساسی سیاست حکومت را تعیین میکند و مقرراتی راکه وضع آن از صلاحیت حکومت میباشد تصویب مینماید.

صدراعظم از مجلس وزراء ریاست می نماید . فعالیت حکومت را اداره و رهنمونی میکند و در اجراات آن هم آهنگی را تأمین مینماید .

حفظ رابطه حکومت با پادشاه و شوری نیز وظیفۀ صدراعظم میباشد .

وزرا وظائف خود را بحیث امرین و احد های اداری و بحیث اعضای حکومت تحت امر و رهنمائی صدر اعظم در داخل حدودیکه این قانون اساسی وقوانین تعیین میکند اجرا مینماید .

ماده نود و ششمـ صدراعظم ووزرا از سیاست عمومی حکومت مشترکاً و از وظائف مشخصۀ خود منفرداً نزد اولسی جرگه مسئولیت دارند .

صدراعظم ووزرا از آن اعمال حکومت که در بارۀ آن بر طبق احکام این قانون اساسی فرمان پادشاهی را حاصل میکنند نیز مسئول میباشند .

فصل هفتم

قضاء

ماده نود و هفتم قوه قضائیه یك رکن مستقل دولت است و وظایف خود را در ردیف قوه تقنینیه وقوه اجرائیه انجام مید هد .

ماده نود و هشتم قوه قضائیه مرکب است از یك ستره محکمه و محاکم دیگری که تعداد آن توسط قانون تعیین میگردد .

د قضـائیه قـوی پـه واك اختیـار کښې پـه هغـه دعوو غورسی پرته ده چه پکښی حقیقی یاحکمی اشخاص — که څه هم دولت وی دمدعــی یامدعی علیه حیثیت لري او دقضاء په وړاندی دقانون دحکمونو سره سم دا ئـری شی .

هیڅ قانون په هیڅ حالت کښی دا نه شی کولی چه یوه قضیه یا یوه ســاحه ددولت دقضائی قوی د واك اختـیار له کرښی څخه پـه هغه ډول چه په دې فصل کښې ئې بریدونه معلوم شوی و باسی او بل مقام ته ئـی وسپاري .

دا حکم دعسکری محکمو دجوړیدو مخه نه نیسی . خو دا محکمی به یوازې دهغو جرمونو د پاره وی چه دافغانستان له اردو سره اړه لري دعسکری محکمو تشکیل او واك اختیار په قانون کښی ښودل کیږي .

نه نوی یمه ماده — قـاضیان دقـاضی القضات پـه پیشنهاد دباچـاتـه له خوا ټاکل کیږی .

که چیری یوقاضی یوجرم وکړی نوستره محکمه دده پـه حال غورکوی او دده ددفاع له اوریدو نه پس باچـا ته دده دعـزل پیشنهاد ور اندی کولی شی .

هر کله چه د باچا له خـوا دغه پیشنهاد ومنل شی نو قاضی دخپلی وظیفی نه معزولیـږي . دقاضیانو بدلول ، او چتول پوښتیدل او دتقاعد پیشنهاد ئی دقانون دحکمونو سره سم دستری محکمی په واك اختـیار کښی دی .

دقاضیانو د پاره د قانون له پلوه مناسب معاش ټـاکل کیږی .

قاضیان نه شی کولی چه دخپلو وظیفو په وخت کښی په نورو چارو بوخت شی .

سلمه ماده — دافغـانستان پـه محکمو کښی محاکمه په ښکاره ډول کیږی او دقانون دحکمونو سره سم هرڅوك دورتلو حق لري .

محکمه کولی شی چه په هغو ګوښو حالاتو کښی چه قانون ښودلی دی پټی غونډی وکړی خو دحکم اورول به هرومرو ښکاره وی .

محکمی مکلفی دي چه دخپل ورکړی حکم سره یوځای به پــه فیصلــه کښــی دحــکم سببونــه هم څـرګـندوی .

یوسل ویوه ماده — دمحکمــودټـولـوقـطعــی پـریکړوعـملی کول واجب دی خو دچا دمرګ دحکم پـه حـالت کښی دتعمیل دپاره دباچا ښکوالل شرط دی .

یوسل ودوهمه ماده — محکمی چه په کوموپیښو باندي غورسی کوی په هغو کښې ددې اساسی قانون او د دولت دقوانینو حکمونو نه پرځای کوی که د غورسی لاندی پیښودیوی پیښی پـه باب په اساسی قانون اوددولت په قوانینو کښی کوم حکم نه وی نو محکمی داسلامی شریعت دحنفی مذهب دکلی اساسونو له مخه په هغه چوکاټ کښی دننه چه ددې اساسی قانون ښودلی دی په دغه باب یوداسی حکم را باسی چه ددوی په نظر کښی څومره چه ممکنه وی عدالت تر ټولو په ښه توګه لاس ته راوړی .

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی ایست که در آن اشخاص حقیقی یا حکمی بشمول دولت به صفت مدعی یا مدعی علیه قرار گرفته و در پیشگاه آن مطابق به احکام قانون اقامه شود .

هیچ قانون نمیتواند در هیچ حالت قضیه یا ساحه ایرا از دائره صلاحیت قوه قضائیه دولت به نحویکه درین فصل تحدید شده خارج بسازد و بمقام دیگری تفویض کند این حکم مانع تشکیل محاکم عسکری نمیگردد و لی ساحه این نوع محاکم بجرایم مربوط باردوی افغانستان منحصر میباشد . تشکیل وصلاحیت محاکم عسکری توسط قـانـون تنظیم میشود .

ماده نود ونهم — قضات بـه پیشنهاد قاضی القضات از طرف پادشاه تعیین میگردند . هرگاه یکنفر قاضی مرتکب جرمی شود ستره محکمه به حالت قاضی رسیدگی کرده بعد از استماع دفاع او پیشنهاد عزلش را به پادشاه تقدیم کرده میتواند در صورتیکه پیشنهاد مذکور از طرف پادشاه تائید گردد قاضی از وظیفه عزل میشود . تبدیل ـ ترفیع ـ مواخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه میباشد .

برای قضات معاش مناسب توسط قـانـون تعیین میـگردد .

قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند .

ماده صدم — درمحاکم افغانستان محاکمه بصورت علنی اجراء میشود و هرکس حق حضور را در آن مطابق به احکام قانون دارد .
محکمه میتواند در حالات استثنائی که در قانون تصریح گردیده باشد جلسات سری دائر کنند . ولی اعلام حکم باید بهرحال علناً صورت بگیرد .

محاکم مکلفند اسباب حکمی را که صـادر میـکنند در فیصله خود ذکر نمایند .

ماده یکصدو یکم — تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر در حالت حکم بمرگ شخص که تعمیل حکم محکمه مشروط به توشیح پادشاه میباشد .

ماده یکصدودوم — محاکم درقضا یای مورد رسیدگی خود احکام این قانون اساسی وقوانین دولت را تطبیق میکنند . هرگاه برای قضیه ای از قضا یای مورد رسیدگی در قانون اساسی وقوانین دولت حکمی موجود نباشد محاکم به پیروی از اساسات کلی فقه حنفی شریعت اسلام در داخل حدودیکه این قانون اساسی وضع نموده در چنین احوال حکمی صادر میکنند که در نظرشان عدالت را به بهترین صورت ممکن تأمین نماید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل دریمه ماده — د جرمونو څېړنه د قانون د حکمونو سره سم د مدعی العموم له خوا چه د دولت په اجرائیه قوه پوري تړلی دي کیږي.

یوسل څلورمه ماده — د دې اساسي قانون د حکمونو د رعایت سره هغه قاعدې چه د محکمو د اجراأتو او تشکیلاتو او د قضایانو له چارو سره اړه لري د قانون له پلوه سمیږي. د دې قوانینو لوی هدف دادی چه په قضائی مرافقو تشکیلاتو، واک اختیار او د محاکمې د عمل په لارو کښې یووالی راشي.

یوسل و پنځمه ماده — ستره محکمه له نهو غړو جوړېږي چه ټول د باچا له پلوه ټاکل کیږي.

باچا د ستری محکمې غړی د داسې خلکو له منځه غوره کوی چه دغه صفتونه ولري:

۱— د عمر پنځه دیرش کاله ئې پوره کړي وي.

۲— د شپږ څلوېښتمې مادې په حکم برابر د شوری په غړیتوب باندې د غوره کیدو جوګه وي.

۳— د حقوقو په علم — د حقوقو په ملی هدفونو او د افغانستان په حقوقی نظام باندې په پوره اندازه پوه وی.

باچا د ستری محکمې یو غړی چه عمرئې له څلوېښتو کم او له شپېتو زیات نه وی د قاضی القضات په حیث ټاکی

باچا کولی شي چه د قاضی القضات او ستری محکمې د غړو په مقرری باندې د مقرری له وخته هر لس کاله پس نوی نظر وکړی — د دې حکم او د یو سلو شپږمې مادې د حکم نه پرته په بل هیڅ ډول قاضی القضات او د ستری محکمې غړی له خپلو وظیفو نه ویستل کیدلی نه شي.

د هغه حالت نه غیر چه په یوسل و شپږمه ماده کښې بیان شوي دي قاضی القضات او د ستري محکمې غړی د خدمت د دورې له ختمیدو نه وروسته تر عمره پوري د خدمت د دوری له ټولو مالی ښیګړو نه فائده اخلی.

د خدمت د دورې له ختمیدو نه وروسته قاضی القضات او د ستري محکمې غړي د حکومت مشر توب یا غړیتوب او د دولت ماموریت نه شي کولاي.

قاضی القضات او د ستري محکمې غړي نه شي کولاي چه د وظیفې د چلولو په موده کښې یا تر هغې وروسته په سیاسی ګوندونو کښې ګډون وکړي.

یوسل و شپږمه ماده — که چیرې د اولسي جرګې له دریمې برخې نه زیات غړي د وظیفې له اجرا نه د راپور ته شوي جرم په تور د قاضی القضات یا د ستري محکمې د یوه یا څو تنو غړو د محاکمې غوښتنه وکړی او جرګه د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت دا غوښتنه ومنی نو د تورن لاس له کاره ویستل کیږي او د څیړونکی ډلګۍ د ټاکلو د پاره لویه جرګه جوړیږي — که چیرې لویه جرګه د ډلګۍ د راپور له کتنې وروسته د دوو برخو غړو د رایو په اکثریت د تورن محاکمه لازمه وبولی نو یو غړي په تورن باندې د دعوی سورولو او د اتو تنو یوه ډلګۍ

ماده یکصد و سوم — تحقیق جرایم از طرف مدعی العموم که جزء قوه اجرائیه دولت است مطابق به احکام قانون صورت میگیرد.

ماده یکصد و چهارم — با رعایت احکام این قانون اساسی قواعد مربوط به تشکیلات، و اجراآت محاکم و امور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم میگردد. هدف عمده این قوانین توحید مرافق قضائی و توحید تشکیلات، صلاحیت و طرز العمل محاکمه میباشد.

ماده یکصد و پنجم — ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف پادشاه تعیین میشود.

پادشاه اعضای ستره محکمه را از بین اشخاص تعیین میکند که دارای اوصاف ذیل باشند:

۱— سی و پنج سالگی را تکمیل کرده باشد.

۲— اهلیت انتخاب شدن بعضویت شوری را مطابق به حکم ماده چهل و ششم داشته باشد.

۳— از علم حقوق — اهداف ملی — حقوق و نظام حقوقی افغانستان آگاهی کافی داشته باشد.

پادشاه یکنفر از جملهٔ اعضای ستره محکمه را که سن آن از چهل کمتر و از شصت زیادتر نباشد به حیث قاضی القضات تعیین می نماید.

پادشاه میتواند بر تعیین قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از مرور هر ده سال از تاریخ تعیین شان بوظایف مذکور تجدید نظر بنماید. با رعایت این حکم و حکم ماده یکصد و ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه به هیچ وسیله دیگر از وظیفه شان برطرف نمیشوند.

با ستثنای حالت مندرج ماده یکصد و ششم قاضی القضات و اعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از تمام امتیازات مالی دوره خدمت شان مستفید میشوند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند بعد از ختم دورهٔ خدمت شان رئیس یا اعضای حکومت، عضو شوری یا مامور دولت باشند.

قاضی القضات و اعضای ستره محکمه نمیتوانند در مدت تصدی وظیفه و بعد از آن در احزاب سیاسی شمولیت ورزند.

ماده یکصد و ششم هرگاه بیش از یک ثلث اعضای اولسی جرگه محاکمه قاضی القضات یا یك یا چند عضو ستره محکمه را بر اساس اتهام بجرم ناشی از اجرای وظیفه تقاضا نماید و جرگه مذکور این تقاضا را با کثریت دو ثلث اعضاء تصویب کند متهم از وظیفه سبکدوش میشود و لویه جرگه برای تعیین هیئت تحقیق دائر میگردد. هرگاه لویه جرگه بعد از مطالعه راپور هیئت با کثریت دو ثلث اعضاء محاکمه متهم را لازم بداند از بین اعضا یکنفر را جهت اقامه دعوی و هیئتی را مرکب از هشت نفر برای اجرای محاکمه تعیین میکند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحاکمی دچلولودپاره تاکی ـ دادلګی دمشرانوجرګی دمشرپه مشرتوب دهغی جزائی محاکمی دتګګ لاري سره سم تورن محاکمه کوي چه په ستره محکمه کښی پری عمل کیږي اوکه چیري په تورن باندي جرم ثابت شی نو دی دوظیفی نه معزولوی اوسزا ورکوی .

یوسل واوومه ماده ـ ستره محکمه دافغانستان نهائی قضائی مرجع ده .

ستره محکمه ددي اساسی قانون اوقوانینودحکمونو سره سم دمحکمواجراات اوتشکیلات اوددولت قضائی چاري سموی ـ ستره محکمه دمحکمود اداری چارو دسمون دپاره ضروری لاري چاري برابروی .

د قضائی قوي بودجه دقاضی القضات له خوا دحکومت په سلاجوړیږي اودستری محکمی له منلووروسته ددولت دبودجی دیوی برخی په څیردحکومت په لاس شوري ته وړاندي کیږي .

دقضائی قوي دبودجی دلګولوواك اختیاردستري محکمی په لاس کښی دي .

دقضائی قوي دمامورینواوتولواداری کارکوونکوپه باب د دولت د مامورینو اوتولو اداری کارکوونکو دقوانینوحکمونه نافذ دی خودوی ټاکل ـ اوچتول ـ عزل ـ پوښتیدل اوتقاعد ورکول دقانون سره سم دستري محکمی له پلوه کیږي .

اتم فصل

اداره

یوسل واتمه ماده ـ دافغانستان اداره ددي فصل دحکمونوسره سم دمرکزیت په اساس ولاړه ده ـ مرکزی اداره دقانون له مخی په یوشمیراداری ـ یوکونو ـ باندي ویشله کیږی چه د هر یوه مشری دیووزیرپه لاس کښی ده .

دسیمه ایزي اداری یوك ولایت دي ـ دولایتونوشمیر سیمه ، برخی اوتشکیلات دقانون له مخه ښودل کیږي .

یوسل ونهمه ماده ـ په هرولایت کښی یوه د ولایت جرګه جوړیږي دولایت دجرګی غړي دآزادواوعاموسماسمواوپټوانتخاباتو له لاري دولایت دخلکوله خوا غوره کیږي .

دولایت جرګه دخپلوغړوله منځه یوتن دمشرپه توګه غوره کوی.

دولایت جرګه لکه چه په قانون کښی ښودل کیږي ددولت دانکشافی هدفونوپه پوره کولو کښی برخه اخلی اوهم داجرګه دولایت دچارودښه کیدواودولایت دعمومی اوضاعود انکشاف دپاره دولایت حکومت ته سلاورکوي.

دولایت جرګه خپلی وظیفی دولایت د حکومت په ملګرتیا سرته رسوي .

دولایت جرګی دغړولپاره دقانون له پلوه مناسب معاش ټاکل کیږي .

این هیئت تحت ریاست رئیس مشرانوجرگه متهم را مطابق به طرز العمل محاکمه جزائی که درستره محکمه تطبیق میگردد محاکمه می نماید ودرصورتیکه جرم متهم ثابت شود اورااز وظیفه عزل کرده به جزاء محکوم میسازد.

ماده یکصدوهفتم ستره محکمه مرجع نهای قضائی افغانستان است .

ستره محکمه تشکیلات واجراآت محاکم وامور قضائی دولت رامطابق به احکام این قانون اساسی وقوانین تنظیم مینماید .

ستره محکمه تدابیرلازم را جهت تنظیم امور اداری محاکم اتخاذ میکند .

بودجه قوهٔ قضائیه ازطرف قاضی القضات بمشوره حکومت ترتیب گردیده بعدازموافقه ستره محکمه بحیث یك جزء بودجه دولت توسط حکومت به شوری تقدیم میشود.

تطبیق بودجه قوه قضائیه ازصلاحیت ستره محکمه میباشد

درمورد مامورین وسائر کارکنان اداری قوه قضائیه احکام قوانین مربوط به مامورین وسائر کارکنان اداری دولت نافذ میباشد . ولی تعیین ـ ترفیع ـ عزل ـ مواخذه وتقاعد شان توسط ستره محکمه بروفق قانون صورت میگیرد .

فصل هشتم

اداره

ماده یکصدوهشتم ـ ادارهٔ افغانستان براصل مرکزیت مطابق به احکام این فصل استوار است .

اداره مرکزی بموجب قانون بیك عده واحدهای اداری منقسم میگردد که درراس هرکدام آن یکنفروزیرقرار دارد.

واحد اداره محلی ولایت است . تعداد ، ساحه اجزا وتشکیلات ولایت توسط قانون تنظیم میگردد .

ماده یکصدونهم ـ درهرولایت یك ولایت جرگه تشکیل میشود .

اعضای ولایت جرگه توسط انتخابات آزاد ـ عمومی ـ مستقیم وسری ازطرف ساکنین ولایت انتخاب میگردد .

ولایت جرگه یکنفرازاعضای خودرابحیث رئیس انتخاب مینماید .

ولایت جرگه درتامین اهداف انکشافی دولت بنحویکه درقوانین تصریح میگردد سهم میگیرد. همچنین این جرگه برای بهبود امور وانکشاف اوضاع عمومی ولایت به حکومت ولایت مشوره میدهد .

ولایت جرگه وظائف خود را به همکاری حکومت ولایت اجرا منماید .

برای اعضای ولایت جرگه معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسل ولسمه ماده— دسیمه ایزې اداری دسمون دپاره داسی قوانین جوړیږی چه په هغو کښی ددې فصل دحکمونو رعایت کیږي ددی قوانینو په مقصدونو کښی یوداهم دی چه داقسم جرگی ترکلیوپورې وغځیږي اوپه سیمه ایزه اداره کښی ددوی دورځ په ورځ زیاتیدونکی گډون مطلب پوره شی .

یوسل ویوولسمه ماده— دښاری چارودادارې دپاره ښاروالی جوړیږی دښاروالیو ټولنی دآزادو—عامو— پټواوسماسوانتخاباتو له لارې جوړیږی .

ددې فصل دحکمونودرعایت سره په ښاروالی پورې ترلی چارې دقانون له پلوه سمیږی .

یوسل ودولسمه ماده— اداری وظیفی داداری مامورینواونورو کارکوونکوپه لاس پرځاې کیږي

دمامورینواونورواداری کارکوونکودپاره دقانون له مخه مناسب معاش ټاکل کیږي .

د مامورینواونورواداری کارکونکوحقونه او وظیفی په قانون کښی ښودل کیږي .

نهم فصل

داضطرار حالت

یوسل ودیارلسمه ماده. که چیری دجنگ ـ د جنگ دخطر دسختی الی گولی یابل د غسی حالت له کبله چه مملکت ته خطره راپورته کړی اود خپلواك اوملی ژوند ساتنه په هغه لارچه دی اساسی قانون ښودلی ده نامکنه شی نودباچا له خوا د اضطرارحالت اعلامیږی

که دا ضطرارحالت له دریمیاشتونه اوږدشی نودهغه دجارې ساتلو د پاره دلویی جرگی منـنه شرطده .

یوسل وڅوارلسمه ماده— داضطرار په حالت کښی باچا اختیارلرې چه دشورې ټول یاځینی واکونه دحکومت په لاس کښی ورکړی.

یوسل وپنځلسمه ماده. د اضطرار په حالت کښی حکومت کولی شی چه دستری محکمی دموافقی اخستلو نه وروسته داساسی قانون د لاندنیو حکمونوچلند دتقنینی فرمانونوله مخه یا وځنډوی اویا پری قیدونه ولگوی :

۱ ـ د اتو یشتمی مادی دلمړی فقری حکم .
۲ ـ دنهه ویشتمی مادی ددریمی فقری حکم .
۳ـ ددیرشمی مادی د دویمی فقری حکم .
٤ـ ددوه دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .
٥ـ ددرې دیرشمی مادی د لومړی فقری حکم .

یوسل وشپاړسمه ماده. د اضطرار په حالت کښی باچا پایتخت دکابل دښارنه بل ځاې ته موقتاً لیږدولی شی .

یوسل اوولسمه ماده. که چیری دولسی جرگی تقنینی د دوره یا د مشرانو جرگی دځینو غړود خدمت دوره دا ضطرار د حالت په موده کښی ختمه شی باچا کولی شی چه نوی

ماده یکصدودهم— برای تنظیم امورمربوط به اداره محلی قوانین وضع میگردد که درآن اصول مندرج این فصل رعایت میشود .

ازجمله اهداف این قوانین تعمیم جرگه ها تا درجه قری وتأمین اشتراك روزافزون آن دراداره محلی میباشد .

ماده یکصدویازدهم— برای اداره امورشهری ښاروالی ها تشکیل میشود. مجالس ښاروالی ازطریق انتخابات آزاد عمومی مستقیم وسری تاسیس میگردد . بارعایت احکام این فصل امورمربوط به ښاروالی ها توسط قانون تنظیم میگردد.

ماده یکصدودوازدهم— وظائف اداره توسط مامورین وسایر کارکنان اداری اجرا میشود .

برای مامورین وسائر کارکنان اداری معاش مناسب توسط قانون تعیین میگردد .

حقوق ووظائف مامورین وسائر کارکنان اداری توسط قانون تنظیم میشود.

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوسیزدهم— هرگاه بعلت حرب، خطرحرب، اغتشاش وخیم یاحالت مماثلی که مملکت رابا خطر مواجعه سازدحفظ استقلال وحیات ملی از مجرای که درقانون اساسی تعیین شده ناممکن گردد حالت اضطرار ازطرف پادشاه اعلان میشود .

هرگاه حالت اضطرار بیش ازسه ماه دوام نمایدبرای تمدید آن موافقت لویه جرگه شرط است .

ماده یکصدوچاردهم— درحالت اضطرار پادشاه میتواند تمام یا بعضی صلاحیت های شوری رابحکومت انتقال دهد .

ماده یکصدوپانزدهم— درحالت اضطرار حکومت میتواند بعد از موافقه ستره محکمه تنفیذ احکام ذیل این قانون اساسی را توسط فرامین تقنینی معطل سازدیا بران قیودی وضع نماید:

۱/حکم فقره اول ماده بیست وهشتم
۲/حکم فقره سوم ماده بیست ونهم
۳/حکم فقره دوم ماده سیم
٤/حکم فقره اول ماده سی ودوم
٥/ حکم فقره اول ماده سی وسوم

ماده یکصدوشانزدهم— درحالت اضطرار پادشاه میتواند پایتخت رابه محل دیگری غیر ازشهر کابل موقتاً انتقال دهد .

ماده یکصدوهفدهم— هرگاه دوره تقنینیه اولسی جرگه یاد وره خدمت یك قسمت ازاعضای مشرانو جرگه دراثنای حالت اضطرار ختم شود پادشاه میتواند اجرای انتخابات جدید راملتوی

انتخابات وځنډوی او داولسی جرگی تقنینی دوره یا دمشرانو جرگی دنوموړو غړو د خدمت دوره د اضطرار حالت ترپایه اوږده کاندی ـ نوی انتخابات د اضطرار دحالت په ختم پسی سملاسی اجراء کیږی .

یوسل واتلسمه ماده ـ د اضطرار په حالت کښی اساسی قانون نه تعدیلیږی .

یوسل و نولسمه ماده ـ داضطرار دحالت له ختمیدوسره جوخت تول هغه اقدامات چه دیوسل و پنځلسمی مادی له مخه شوی وی له اعتباره پریوځی . هغه اقدامات چه دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه شوی وي داضطرار دحالت له ختمیدو وروسته دشوری دلومړی غونډی له نیټی نه په یوه میاشت کښی دننه شوری ته وړاندی کیږی او که چیری شوری هغه ونه منی نوله اعتباره غورځیږی .

که چیری داضطرار په حالت کښی داسی یو حکومت جوړ شوی وی چه دیوسل وڅوارلسمی مادی له مخه یی داولسی جرگی دباوررایه نه وی اخیستی نوداضطرار دحالت په ختمیدو پسی سملاسی په حکومت باندی دباور درائی موضوع په اولسی جرگه کښی دبحث لاندی راځی او فیصله وربا ندی کیږی

لسم فصل

تعدیل

یوسل وشلمه ماده ـ ددی اساسی قانون د حکمونو سره سم داسلام دپیروی اصل اودمشروطه باچائی اساس او په اتمه ماده کښی راغلی ارزښتونه تعدیل کیدلی نه شی .

داساسی قانون نوری برخی دوزیرانو د تولنی یا دولسی جرگی یا مشرانو جرگی د دریمی برخی غړو په پیشنهاد ددی فصل دحکمونو سره سم تعدیل کیدی شی .

یوسل ویو ویشتمه ماده ـ دتعدیل پیشنهاد لویه جرگه گوری او که چیری دلویی جرگی دغړو اکثریت د تعدیل ضرورت ومنی نودخپلو غړو له منځه یوه ډلگی دتعدیل د طرحی تیا رولو دپاره ټاکی ـ داډلگی دوزیرانو د تولنی او ستری محکمی په سلا طرح جوړوي اولویی جرگی ته ئی وړاندی کوی . که چیری لویه جرگه دغړو په اکثریت دتعدیل طرح ومنی نو طرح باچا ته وړاندی کیږی ـ با چا شوری ما توی دتعدیل دطرحی نه تول اولس خبروی اود نوی وانتخاباتو تاریخ اعلانوی ـ دشوری له ماتیدو نه وروسته دڅلورومیاشتو په موده کښی دننه نوی انتخابات کیږی .

یوسل ودوه ویشتمه ماده ـ دشوری په پرانستلو او د حکومت جوړیدو پسی سم باچا لویه جرگه راغواړی ـ لویه جرگه دتعدیل طرح گوري اومتن یی منی او یا ئی نه منی دلوئی جرگی تصویب په دی باب دغړو ددوو برخو په اکثریت کیږی اودباچا په توشیح نافذ کیږی .

بگذارد و دورهٔ تقنینیه اولسی جرگه یا دوره خدمت اعضای مذکور مشرانو جرگه را تا ختم حالت اضطرار تمدید دهد .

بعد ازختم حالت اضطرار بلافاصله انتخابات اجرا میگردد .

ماده یکصدوهژدهم ـ در حالت اضطرار قانون اساسی تعدیل نمیشود .

ماده یکصدو نزدهم ـ درختم حالت اضطرار اقدامات یکه بر اساس ماده یکصدو پانزدهم بعمل آمده بلافاصله ازاعتبار ساقط میشود.

اقداماتیکه براساس حکم ماده یکصدوچاردهم ازطرف حکومت بعمل آمده درمدت یکماه از تاریخ دائرشدن نخستین جلسه شوری بعد ازختم حالت اضطرار به شوری ارائه میشود و درصورتیکه شوری آنرا رد کند ازاعتبار ساقط میگردد .

هرگاه درحالت اضطرار حکومتی تشکیل شده باشد که دراثر تطبیق ماده یکصدوچاردهم رای اعتماد اولسی جرگه را حاصل نکرده باشد موضوع رای اعتماد برحکومت بلافاصله بعدازختم حالت اضطرار در اولسی جرگه مورد مباحثه قرار گرفته راجع به آن تصمیم اتخاذ میشود.

فصل دهم

تعدیل

ماده یکصدو بیستم ـ اصل پیروی ازاساسات اسلام ـ اساس پادشاهی مشروطه مطابق به احکام این قانون اساسی وارزش های مندرج ماده هشتم تعدیل نمیشود.

تعدیل دیگر محتویات قانون اساسی به پیشنهاد مجلس وزراء یا یك ثلث ازاعضای اولسی جرگه یا مشرانو جرگه مطابق به احکام این فصل صورت میگیرد.

ماده یکصدو بیست ویکم ـ پیشنهاد تعدیل را لویه جرگه مطالعه میکند و درصورتیکه اکثریت اعضای آن ضرورت تعدیل را تصویب کند هیئتی از بین اعضاء جهت تهیه طرح تعدیل تعیین مینماید این هیئت طرح تعدیل رابه مشوره مجلس وزراء وستره محکمه تهیه نموده به لویه جرگه تقدیم میکند.

هرگاه لویه جرگه باکثریت اعضاء طرح تعدیل را تصویب کند طرح به پادشاه تقدیم میشود پادشاه شوری را منحل ساخته طرح تعدیل را باطلاع عامه میرساند و تاریخ انتخابات مجدد را اعلام میکند. انتخابات مجدد درخلال چارماه ازتاریخ انحلال شوری انجام می یابد .

ماده یکصدو بیست ودوم ـ به تعقیب افتتاح شوری وتشکیل حکومت پادشاه لویه جرگه را دائر میکند. لویه جرگه طرح تعدیل را مطالعه کرده متن آنرا قبول یا رد مینماید. تصویب لویه جرگه درین مورد به اکثریت دو ثلث اعضاء اتخاذ میشود و بعد از توشیح پادشاه نافذ میگردد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم فصل

انتقالي حکمونه

یوسل و درویشتمه ماده — ددې فصل د محتویاتو له رعایت سره ددې اساسي قانون حکمونه له هغه تاریخ نه نافذ کیږي چه د باچا له پلوه توشیح او اعلام شي.

یوسل او څلیرویشتمه ماده — د باچا له پلوه ددې اساسي قانون د اعلامید و نه وروسته د ملي شورى او د اعیانو مجلسونه ړنګید لي ګڼل کیږي.

یوسل و پنځه و یشتمه ماده — نوې شورى د ۱۳۴۴ هجري شمسي کال د میزان په دوه و یشتمه ورځ پرانستله کیږي.

ددې اساسي قانون د اعلامید و او د نوې شورى د پرانستلو ترمنځ موده د انتقال دوره ګڼل کیږي.

د انتقال په دوره کښې د شورى واک اختیار حکومت ته سپارل کیږي.

هغه تقنیني فرمانونه چه د انتقال په دوره کښې ددې فصل په حکمو تو برابر راوځي د اووه اویایمې مادې د حکم سره سم شورى ته سپودل کیږي.

که چیرې د انتقالي دورې په موده کښې یو داسې حالت پیدا شي چه ددې اساسي قانون د حکمونو سره سم د لویې جرګې دائریدل غواړي نو د شورى او اعیانو ړنګ شوي مجلسونه رابلل کیږي او د اته اویایمې مادې سره سم لویه جرګه جوړیږي. څرنګه چه د نوموړي حالت د راپیدا کیدو په وخت کښې لا د ولایاتو جرګې نه دي جوړې شوې نو ځکه لویه جرګه بې د ولایاتو د جرګو له مشرانو څخه جوړیږي.

یوسل و شپږ و یشتمه ماده — په انتقالي دوره کښې د حکومت په وظایفو کښې دا چارې شاملې دي:

۱/ چه د انتخاباتو، اساسي تشکیلاتو، مطبوعاتو او د قضائي واک اختیار او تشکیلاتو په باب تقنیني فرمانونه جوړ او د منظورۍ د پاره ئې باچا ته وړاندې کړي.

۲/ چه د سیاسي ګوندونو او ولایتي جرګو د قوانینو مسودې تیارې او هغه شورى ته ئې وړاندې کړي چه د انتقالي دورې نه وروسته جوړیږي.

۳/ چه ددې اساسي قانون د حکمونو د عملي کولو د پاره ضروري اقدامات وکړي.

یوسل و اوه و یشتمه ماده — ستره محکمه د ۱۳۴۶ هجري شمسي کول د میزان په دوه و یشتمه نیټه جوړیږي.

که چیرې د انتقالي دورې په موده کښې ددې اساسي قانون د پنځلسمې — اوولسمې — یوویشتمې — دوه و یشتمې او یوسل و پنځلسمې مادې د عملي کولو ضرورت پیښ شي نو د دغو مادو حکمونه د سترې محکمې یا قاضي القضات د ګډون نه پرته عملي کیږي.

ددې اساسي قانون د نافذ کیدو او د سترې محکمې د جوړیدو ترمنځ موده کښې باچا صلاحیت لري د سترې محکمې د وظیفو د اجراء د تاءمین د پاره ضروري تدبیرونه برابر کړي.

یوسل و اته و یشتمه ماده — ټول هغه قوانین چه ددې اساسي قانون د نافذ کیدو نه مخکې منځ ته راوتلي دي په دې شرط نافذ ګڼل کیږي چه ددې اساسي قانون له حکمونو سره تناقض و نه لري او نویو قوانینو لغو کړي نه وي.

فصل یازدهم

احکام انتقالی

ماده یکصد و بیست و سوم — با رعایت محتویات این فصل، احکام این قانون اساسی از تاریخ توشیح و اعلام از طرف پادشاه نافذ میگردد.

ماده یکصد و بیست و چارم — بعد از آنکه پادشاه این قانون اساسی را اعلام نماید مجلسین شورى ملی و اعیان منحل شناخته میشوند.

ماده یکصد و بیست و پنجم — شورى جدید روز بیست و دوم میزان ۱۳۴۴ هجری شمسی افتتاح میگردد.

مدت بین تاریخ اعلام این قانون اساسی و افتتاح شورى جدید دورهٔ انتقال شمرده میشود.

در دورهٔ انتقال صلاحیت شورى به حکومت تفویض میگردد.

فرامین تقنینی ایکه در خلال دوره انتقال بر وفق احکام این فصل صادر میگردد مطابق به احکام ماده هفتاد و هفتم به شورى ارائه میشود.

اگر در اثنای دوره انتقال یکی از حالاتی ظهور نماید که بر طبق احکام این قانون اساسی وجود لویه جرگه را ایجاب میکند مجلسین منحل شدهٔ شورى ملی و اعیان دعوت گردیده لویه جرگه بر طبق ماده هفتاد و هشتم دایر میشود چون در موقع ظهور یکی از حالات مذکور هنوز جرگه های ولایات بوجود نیامده لویه جرگه بدون وجود روسای جرگه های ولایات تشکیل میگردد.

ماده یکصد و بیست و ششم — در دوره انتقال از جمله وظائف حکومت است که:

۱ـ فرامین تقنینی مربوط به انتخابات، تشکیلات اساسی، مطبوعات و تشکیلات و صلاحیت قضائی را ترتیب نموده به پادشاه جهت توشیح تقدیم کند.

۲ـ مسوده قوانین مربوط به احزاب سیاسی و جرگه های ولایات را تهیه نموده به شورى ایکه بعد از ختم دورهٔ انتقال دائر میگردد، تقدیم کند.

۳ـ تدابیر لازم را جهت آماده ساختن زمینه برای تطبیق احکام این قانون اساسی اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هفتم — ستره محکمه روز بیست و دوم میزان ۱۳۴۶ هجری شمسی تشکیل میگردد.

هر گاه در اثنای دوره انتقالی به تطبیق مواد پانزدهم ـ هفدهم ـ نزدهم ـ بیست و یکم ـ بیست و دوم و یکصد و پانزدهم این قانون اساسی ضرورت بیفتد ـ احکام مواد مذکور بدون شمول ستره محکمه یا قاضی القضات تطبیق میگردد.

در مدت بین تاریخ نفاذ این قانون اساسی و تشکیل ستره محکمه پادشاه صلاحیت دارد بمنظور تأمین اجرای وظائف ستره محکمه تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده یکصد و بیست و هشتم — قوانینیکه قبل از تاریخ نفاذ این قانون اساسی صادر گردیده به شرطی نافذ شمرده میشود که مناقض احکام این قانون اساسی نبوده و قوانین جدید آنرا الغاء نکرده باشد.

(دپوهنی مطبعه)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library